

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

Druk nr 159
Warszawa, 29 grudnia 2023 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,
uprzejmie przedkładam

- Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na 31 grudnia 2022 r.

Stanowi to wykonanie dyspozycji art. 43 pkt 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym Prezes Prokuraturii Generalnej RP przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa.

Sprawozdanie sporządzane jest według stanu na ostatni dzień poprzedniego roku w trybie i na podstawie zasad określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa.

Przygotowanie i przedłożenie Sejmowi RP sprawozdania, warunkowane jest terminami przekazywania do Prokuraturii Generalnej RP dokumentów (głównie bilansów i informacji o stanie mienia) wykorzystywanych przy opracowaniu przedmiotowego dokumentu. W przypadku sprawozdania dotyczącego 2022 r. ostatnie dokumenty zostały przekazane do Prokuraturii Generalnej RP w listopadzie br. Przepisy nie wskazują daty, do której należy przedłożyć sprawozdanie, natomiast zawsze podejmowane są działania, aby nastąpiło to jak najszybciej, co jednak musi uwzględniać terminy, jakimi dysponują poszczególne jednostki przekazujące dane. Projekt dokumentu jest także przesyłany celem konsultacji do właściwych komórek organizacyjnych w urzędach obsługujących członków Rady Ministrów.

W związku z powyższym oraz mając na uwadze fakt, że dane zamieszczone w sprawozdaniu musiały zostać zgromadzone i przetworzone (tzn. zagregowane,

sklasyfikowane, przeliczone czy też inaczej pogrupowane w zależności od sposobu wykorzystania) oraz zweryfikowane, obecnie możliwe stało się przedłożenie dokumentu Sejmowi RP.

Z szacunkiem

(-) Mariusz Haładyj

Prezes Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

**stan na dzień
31 grudnia 2022 r.**

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE	10
1. WSTĘP	12
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA	12
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	12
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	12
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA	12
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJATKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	14
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	17
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA	18
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE	22
2.1. ZABYTKI	22
2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków	22
2.1.2. Organy ochrony zabytków	22
2.1.3. Ewidencja zabytków	22
2.1.4. Zestawienie ilościowe zabytków	23
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	23
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE	25
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE	27
2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa	27
2.4.2. Ewidencja archiwów	28
2.4.3. Materiały archiwalne	28
2.5. STRATY WOJENNE	28
3. ZASOBY NATURALNE	30
3.1. WODY	30
3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód	30
3.1.2. Ewidencja wód	31
3.2. LASY	31
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE	32
3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalin	32
3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin	33
3.3.3. Wody lecznicze, termalne, solanki	34

3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH	35
3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH	37
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	38
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	40
4.1. DYSPOŃENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	40
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA	41
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW	42
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	44
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2022	47
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	47
4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA	48
4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	49
4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA ROZWOJU I TECHNOLOGII	49
4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY	52
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	54
5.1. DROGI	54
5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg	54
5.1.2. Ewidencja sieci dróg krajowych	55
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ	56
5.3. URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH I BUDOWLE PRZECIWPOWODZIOWE	57
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE	60
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych	60
5.4.2. Wartość budowli wodnych	60
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE	61
6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE	61
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe	61
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe	62
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	63
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	63
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	65
6.2.3. Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	67
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	68
6.4. REZERWY STRATEGICZNE	70
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	72
7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE	72

7.2. AGENCJE WYKONAWCZE	81
7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ	83
7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE	84
7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	84
7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY	84
7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	85
7.8. UCZELNIE PUBLICZNE	86
7.9. PARKI NARODOWE	88
7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI	88
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	95
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	96
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	96
8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	98
<i>8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa</i>	<i>98</i>
<i>8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa</i>	<i>99</i>
<i>8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych</i>	<i>99</i>
8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	99
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE	103
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	103
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	105
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	106
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	107
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPŁATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	107
10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW	108
10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	109
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA	110
11.1. ZASOBY MAJATKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA	110
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW	110
11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ	112
<i>11.3.1. Sektor elektroenergetyczny</i>	<i>112</i>
<i>11.3.2. Sektor gazowniczy, paliwowo-naftowy i wodorowy</i>	<i>112</i>
<i>11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego</i>	<i>113</i>
11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK	115
11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	116
11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW	118

11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI	118
11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ	118
<i>11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji</i>	<i>118</i>
<i>11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny</i>	<i>119</i>
11.9. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	119
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA	121
13. ZAŁĄCZNIKI	123
13.1. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.	124
13.2. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.	125

SPIS TABEL

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny	20
Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	23
2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	24
2.3. Zbiory bibliotek państwowych	26
2.4. Ewidencja zasobu archiwów państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych	28
Tab. 3.1. Zasoby wodne w administrowaniu PGW Wody Polskie	31
3.2. Zasoby bilansowe złóż kopalin	33
3.3. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek	35
3.4. Powierzchnia i zasób surowca drzewnego w parkach narodowych	37
3.5. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w roku 2022	39
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków	44
4.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe	45
4.3. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków	46
4.4. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2022	47
4.5. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2022	47
4.6. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach	48
4.7. Budynki Skarbu Państwa	48
4.8. Lokale Skarbu Państwa	49
4.9. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym	50
4.10. Grunty nabyte pod autostrady	52
4.11. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady	53
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych	55
5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych	55
5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	56
5.4. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2022 r. – środki finansowe	58
5.5. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2022 r. – efekty rzeczowe	59
5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych	60
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	62
6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe	62
6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw	64
6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	64

6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	65
6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	66
6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego	69
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju	73
7.2. Jednostki organizacyjne za granicą	75
7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym	76
7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	80
7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	81
7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	82
7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej	83
7.8. Majątek państwowych instytucji kultury	85
7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej	86
7.10. Majątek uczelni publicznych	87
7.11. Majątek parków narodowych	88
7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi	93
7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	95
Tab. 8.1. Spółki z udziałem Skarbu Państwa	96
8.2. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa	97
8.3. Akcje i udziały Skarbu Państwa	98
8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	99
8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	100
8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa	101
8.7. Akcje w spółkach publicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa	101
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	103
9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	104
9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”	104
9.4. Majątek instytutów badawczych	105
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	107
10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa	107
10.3. Należności Skarbu Państwa w ewidencji Ministra Finansów	108
10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych instytucjach finansowych	109
Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	116
11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	117

11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji	118
11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji	119
11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta	120
11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych	120
Tab. 12.1. Zestawienia zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa	121
12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa	122
Tab. 13.1. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych	124
13.2. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	125
13.3. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	126
13.4. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa	129

PODSUMOWANIE

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa prezentuje stan majątku Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statystycznym – jego stan prawny, strukturę i wartość. Dokument jest realizacją obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ustawą o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Przygotowywany jest corocznie na podstawie informacji przekazanych przez podmioty gospodarujące majątkiem w imieniu Skarbu Państwa. Ich pełny wykaz publikowany jest w cyklu kwartalnym w domenie „Otwarte dane publiczne” na stronie internetowej (www.dane.gov.pl).

Sprawozdanie nie stanowi szczegółowej wyceny majątku ani kompletnego rejestru wszystkich zdarzeń dotyczących mienia Skarbu Państwa. Podane źródła informacji dają możliwość identyfikacji dysponentów poszczególnych składników mienia Skarbu Państwa lub realizowanych zadań oraz, na podstawie dodatkowych informacji, możliwość sporządzania bardziej szczegółowych analiz.

Poniżej przedstawiono podstawowe spostrzeżenia płynące z analizy sprawozdania.

Wpisy do rejestru zabytków stanowiły podstawową formą ochrony tych obiektów, stąd też systematyczny wzrost liczby zabytków wpisywanych do rejestru. W 2022 r. wpisy dotyczyły tylko zabytków ruchomych.

Zbiory bibliotek państwowych systematycznie rosły przy jednoczesnym znaczącym wzroście liczby materiałów zdigitalizowanych co umożliwiało ochronę cennych zbiorów oraz dostęp dla szerszego grona odbiorców – głównie poprzez internet.

Stan zasobów archiwalnych systematycznie zwiększał się w wyniku ciągłego procesu inwentaryzowania zbiorów dokumentów lub akt nie mających już bieżącej wartości użytkowej.

Realizacja polityki zachowania trwałości lasów powodowała systematyczny wzrost zasobów leśnych. PGL Lasy Państwowe nabywały grunty i nieruchomości oraz przejmowały od starostów grunty Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego do zalesienia.

Wskazanie tendencji zagospodarowywania kopalin nie jest możliwe, z uwagi na fakt, że poziom wydobycia wynika z zapotrzebowania gospodarczego i jednocześnie nie jest zależny od dostępności tych kopalin.

Wprowadzony w 2020 r. przez Komisję Europejską zakaz połowu dorsza na obszarze obejmującym większość polskiego wybrzeża nadal obowiązywał. Przyznana kwota połowowa dotyczyła wyłącznie przyłowów. W związku z malejącą populacją organizmów morskich, rzeczywiste połowy różnych gatunków w przeciągu ostatnich lat nie wyczerpywały przyznanej kwoty połowowej.

W ramach prowadzenia działań ochronnych w ekosystemach powiększała się powierzchnia własności Skarbu Państwa w parkach narodowych oraz pozyskiwano drewno, którego ogólnokrajowe zapasy systematycznie wzrastały, co wpłynęło na wielkość zasobów i wartość drzewostanów stanowiących własność Skarbu Państwa.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwowano niewielkie fluktuacje wielkości powierzchni gruntów Skarbu Państwa, tak więc wartość ta utrzymywała się niemal na niezmiennym poziomie. W 2021 roku nastąpiła istotna zmiana kwalifikacji ewidencyjnej gruntów i budynków (likwidacja podgrup rejestrowych). Ewentualne zmiany mogły wynikać z odmiennej oceny przynależności do grup użytków, które wzajemnie się równoważyły. Niewielkie wahania w zakresie powierzchni gruntów Skarbu Państwa nie przekładały się wprost na ich wartość. Zmiany cen rynkowych kształtowały się odmiennie w poszczególnych grupach użytkowych, co nie pozwalało na wykazanie jednolitego kierunku zmian ogółu wartości nieruchomości Skarbu Państwa. Niewątpliwie wpływ na zwiększenie wartości gruntów miał wzrost wartości nieruchomości rolnych oraz wzrost wartości gruntów leśnych zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe.

Systematycznie rosła wielkość powierzchni gruntów przeznaczonych pod autostrady, natomiast nie zmieniała się w istotny sposób ich łączna długość, a wahania mogły wynikać z

czasowego lub trwałego przekwalifikowania kategorii dróg. Natomiast systematycznie postępował wzrost ilościowy obiektów w obrębie infrastruktury drogowej. Wzrost ogólnej wartości dróg krajowych, autostrad i obiektów drogowych spowodowany był zwiększeniem ich wartości odtworzeniowej.

Odnotowany wzrost ogólnej wartości budowli hydrotechnicznych, utrzymywanych przez urzędy morskie, podyktowany był prawdopodobnie powstawaniem nowych obiektów infrastruktury hydrotechnicznej związanych z Terminalem LNG w Świnoujściu.

Liczba spółek z udziałem Skarbu Państwa zmniejszyła się. Największy wpływ na ten stan miało wykreślenie z KRS na skutek likwidacji i upadłości części spółek oraz wniesienie aportem spółek do Krajowej Grupy Spożywczej S. A. Wartość szacunkowa akcji i udziałów podlegała ciągłym wahaniom, aby osiągnąć na koniec 2022 r. niewielki wzrost ok. 2 %.

Wartość należności Skarbu Państwa ewidencjonowanych przez Ministra Finansów wzrosła, na co decydujący wpływ miał wzrost należności podatkowych i niepodatkowych pozostałych do zapłaty oraz należności z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych.

Wzrosła również wartość bilansowa majątku pozostającego w dyspozycji urzędów i instytucji państwowych, na co znaczący wpływ miał stan należności krótkoterminowych oraz wzrost wartości zapasów. Wkład założycielski Skarbu Państwa w majątek państwowych osób prawnych per saldo wzrósł. Największy wzrost zanotowano w przypadku agencji wykonawczych, co może wiązać się z przekazaniem Agencji Rezerw Materiałowych dodatkowych środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 oraz Banku Gospodarstwa Krajowego jako obsługującego utworzony Fundusz Pomocy.

1. WSTĘP

Przedłożone „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.”, zwane dalej Sprawozdaniem, stanowi realizację obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹.

1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie cytowanego wyżej art. 43 pkt 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa.

Niniejsze Sprawozdanie sporządzono według stanu na 31 grudnia 2022 r. Zasady i tryb jego przygotowania określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa².

1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa Sprawozdanie dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględniono składniki wyróżnione rodzajowo, składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach i w zakresie określonym w odrębnych przepisach, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowiły wkład założycielski lub udział Skarbu Państwa w państwowych osobach prawnych. W Sprawozdaniu przedstawiono również zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa.

1.3. CELE SPRAWOZDANIA

Celem niniejszego Sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa, a w szczególności o jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją Sprawozdania jest rejestracja stanu mienia. Sprawozdanie ma prezentować stan mienia Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej Sprawozdanie zajmuje miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Art. 4 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym jako mienie państwowe definiuje mienie, które służy wykonywaniu zadań publicznych, którym zarządza się zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z powoływanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 973 z późn. zm.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 884.

uwzględnieniem przeznaczenia, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach, stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **zasoby archiwalne**;
3. **zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **grunty**:
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
 - grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego,
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
 - drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **budynki i budowle**:
 - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa;
7. **finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;
8. **składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m. in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **rezerwy strategiczne**;
10. **uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJATKOWYCH SKARBU PAŃSTWA

Ustawa o zasadach zarządzania mieniem państwowym zdefiniowała mienie państwowe jako mienie służące wykonywaniu zadań publicznych. Określiła wspólne dla wszystkich stanoŖis fisci zasady zarządzania mieniem państwowym oraz precyzyjnie wskazała zakres reprezentowania Skarbu Państwa przez organy administracji publicznej oraz inne podmioty.

Na podstawie nowelizacji przedmiotowej ustawy w gestii **Prezesa Rady Ministrów** pozostawiono koordynację wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dążenie do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa. Natomiast, zgodnie z art. 7 ust. 2, **ministrowi właściwemu do spraw aktywów państwowych** przekazano:

1. wykonywanie praw z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej,
2. składanie w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki lub objęciu akcji.

Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, mogła przekazać w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie ust. 2, Prezesowi Rady Ministrów lub innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub innej państwowej osobie prawnej, w tym jednoosobowej spółce Skarbu Państwa, wykonywanie uprawnień, o których mowa w art. 7 ust. 2:

1. pkt 1 lub,
2. pkt 2 w zakresie składania w imieniu Skarbu Państwa oświadczeń woli o objęciu akcji.

W przypadku zarządzania mieniem Skarbu Państwa innym niż akcje, ustawa określiła zasady zarządzania, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych.

Wojewoda, do czasu rozstrzygnięcia o sposobie zagospodarowania mienia państwowego:

1. wykonywał uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa wobec innego niż środki finansowe mienia:
 - pozostałego po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa,
 - pozostałego po rozwiązanych bądź wygaśniętych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
 - przejętego przez Skarb Państwa z innych tytułów,
 - przekazanego na podstawie art. 58a i art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami³ oraz wobec nieruchomości, w odniesieniu do których wydał decyzję o wygaśnięciu trwałego zarządu na podstawie art. 46a ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami;
2. reprezentował Skarb Państwa w odniesieniu do spadków przypadających Skarbowi Państwa, w tym długów spadkowych, z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom;
3. przejmował inne niż środki finansowe mienie pozostałe po przedsiębiorstwie państwowym wykreślonym z rejestru przedsiębiorców lub gospodarował tym mieniem;
4. przyjmował na rzecz Skarbu Państwa darowizny mienia;
5. przyjmował, a także wykonywał czynności zwykłego zarządu oraz przekraczające zakres zwykłego zarządu wobec spadków i darowizn mienia na rzecz Skarbu Państwa, zabezpieczonych i zrealizowanych przez konsula na mocy przepisów odrębnych;

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 344.

6. sporządzał plan realizacji polityki gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, o której mowa w art. 10a ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz przedkładał go, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, Prezesowi Rady Ministrów celem akceptacji;
7. wykonywał inne czynności, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

Uprawnienia wykonywane przez **Prezesa Rady Ministrów oraz poszczególnych ministrów**, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych (art. 36. i 36a. ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym):

1. jeżeli z przepisów odrębnych nie wynikało, której państwowej osobie prawnej przysługują prawa majątkowe do składnika mienia państwowego, prawa te przysługiwały Skarbowi Państwa,
2. Prezes Rady Ministrów wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia określone w przepisach odrębnych oraz uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa względem państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 44¹. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁴, chyba że z przepisów odrębnych wynikała właściwość innego organu jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa do składnika mienia państwowego, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu lub jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa,
4. Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wykonywał w imieniu Skarbu Państwa przysługujące Skarbowi Państwa uprawnienia wynikające z prawa własności nieruchomości, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
5. Prezes Rady Ministrów mógł przekazać wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa do poszczególnych składników mienia państwowego innemu organowi lub jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa,
6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia wynikające z praw autorskich i pokrewnych, w tym zakresie zezwolenia na wykonywanie praw zależnych, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej.

W zakresie nadzoru nad czynnościami prawnymi państwowych osób prawnych, zasady udzielania zgód na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia mieniem uregulowano w art. 38 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym⁵. Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶, zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 200.000,- PLN:

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.

⁵ Wyjątki od tej zasady mogą przewidywać przepisy szczególne, np. ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.) obliuguje uczelnie publiczne do uzyskania zgody Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie gospodarowania mieniem, jeżeli wartość rynkowa składników trwałych albo wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekracza kwotę 2.000.000,- PLN).

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 120.

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosiła do 5.000.000,- PLN,
2. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 5.000.000,- PLN,
3. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku, gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 200.000,- PLN,
4. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym, dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w art. 38 ust. 1 tej ustawy, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,- PLN:

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosiła do 5.000.000,- PLN,
2. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 5.000.000,- PLN,
3. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,- PLN,
4. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Organy administracji publicznej oraz kierownicy jednostek, którzy na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem Skarbu Państwa gospodarowali nabytym lub powierzonym tym organom lub jednostkom mieniem Skarbu Państwa oraz mogli zbywać jego składniki, a w szczególności:

1. zapewniali wycenę mienia,
2. zabezpieczali mienie przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
3. wykonywali czynności związane z naliczaniem należności za mienie udostępnione przed ich przejściem oraz prowadzą windykację tych należności,
4. współpracowali z innymi organami, które na mocy przepisów odrębnych gospodarują mieniem oraz z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,
5. podejmowali czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych na mieniu, o zapłatę należności za korzystanie z mienia, roszczenia ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności przez zasiedzenie,
6. składali wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz wpis w księdze wieczystej;
7. zapewniali ochronę tego mienia.

Kierownicy państwowych jednostek budżetowych reprezentowali Skarb Państwa w odniesieniu do nabytego i powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzali składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktowały je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.

Organy władzy wykonawczej i administracji, bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne, wykonywały funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o

charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w Sprawozdaniu w wyodrębnionych podrozdziałach.

Niektóre składniki mienia takiego, jak grunty i złoża kopalin, bywały obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane były obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek). Składniki te najczęściej nie podlegały obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu⁷. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Były one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.

Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne, które gospodarowały na rzecz Skarbu Państwa szczególnymi, oddanymi im w zarząd rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa to:

1. Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych,
2. Agencja Mienia Wojskowego,
3. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
4. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych, które na mocy ustaw wykonywały cele publiczne jako zadania własne to:

1. uczelnie publiczne,
2. państwowe instytucje kultury,
3. fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
4. państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
5. instytucje gospodarki budżetowej,
6. agencje wykonawcze,
7. inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone były przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i wchodziły nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawy, rozporządzenia i statuty. Podmioty te występowały w obrocie prawnym we własnym imieniu i na swoją rzecz. Wartość przysługujących im składników mienia państwowego była ujęta w ich księgach prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. ŹRÓDŁA DANYCH

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładały na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne. Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego albo też inne cele specjalne.

Przepisy, które regulowały ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązywały dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

1. kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
2. kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,

⁷ Ustawa z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1235).

3. informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa, w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia, z reguły nie zawierały danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych lub zmian wartości. Analizy takie dokonywane były natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych takich, jak sprawozdania z działalności. Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarowały lub zarządzały.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa sporządzone według stanu na 31 grudnia 2022 r. dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w Sprawozdaniu m. in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponowały informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m. in.:

1. zbiorcze dane powiatowe dotyczące nieruchomości (grunty, budynki, lokale,) objęte ewidencją prowadzoną przez starostów, Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,
2. zestawienia Ministerstwa Klimatu i Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe i parki narodowe,
3. informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oraz dane Ministerstwa Infrastruktury z wykonania obiektów małej retencji wodnej,
4. dane Ministerstwa Rozwoju i Technologii o nieruchomościach w trwałym zarządzie instytucji państwowych,
5. informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa,
6. informacje Ministerstwa Rozwoju i Technologii o przychodach z prywatyzacji i należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
7. bilanse i inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych, rejestry, sprawozdania i dane analityczne opracowywane na bieżąco w PGRP.

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości częściowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA

Podstawą do wyceny majątku Skarbu Państwa w większości przypadków była wartość bilansowa, co wynikało pośrednio z zasad określonych w rozporządzeniu z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa. Źródłem danych ewidencji zbiorczej majątku Skarbu Państwa są w szczególności bilanse, sprawozdania i informacje właściwych jednostek ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, które to dane obejmują ustalenie wartości składników podlegających ewidencji księgowej (wartość bilansowa). Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli

te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ rozporządzenie nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia, w niniejszym Sprawozdaniu dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa. Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

1. dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
2. dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
3. mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Niniejsze Sprawozdanie sporządzane jest zatem w ujęciu:

1. rzeczowym – tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów,
2. wartościowym – szacunkowym, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia wartość według szacunku dokonanego na podstawie cen drewna, wynikającego z zarządzenia Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży gruntów rolnych (rejestrowanych przez KOWR),
3. wartościowym – księgowym, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych,
4. wartościowym – rynkowym, odwołującym się do cen uzyskanych w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

ewidencja źródłowa	źródła danych do określenia wartości	metoda wyceny	rodzaj dóbr
rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	bez wyceny	zabytki, eksponaty muzealne, materiały biblioteczne, archiwalia
			zasoby naturalne, wody
			kwoty połowowe
rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	KOWR – ceny transakcyjne	szacunek PGRP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa
	PGL Lasy Państwowe	szacunek na podstawie przeciętnych cen drewna	nieruchomości PGL lasy Państwowe
ilościowo-wartościowa (kosztowa)	właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	drogi i obiekty drogowe
		wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	urządzenia wodne, infrastruktura rolna
ilościowo-wartościowa (księgowa)	dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MRiT i AMW	wg operatów szacunkowych – zawarta w bilansach	należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, PGRP	wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Źródło: opracowanie PGRP.

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, że „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnętrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena dla potrzeb ewidencji nie jest tożsama, w sensie finansowym, z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada ewentualnie możliwej do uzyskania cenie zbycia.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. ZABYTKI

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, jej część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową⁸.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie wyżej wymienionego zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wyłączone przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, a z kolei w imieniu wojewody zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków znajdujących się na terenie danego województwa. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza muzeum lub

⁸ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840).

wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego⁹. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków, znajdujących się w ewidencjach wojewódzkich.

2.1.4. Zestawienie ilościowe zabytków

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

województwo	zabytki nieruchome	zabytki ruchome	zabytki archeologiczne
	stan na 31.12.2022 r.		
dolnośląskie	8.968	42.937	1.480
kujawsko-pomorskie	3.625	10.692	193
lubelskie	4.318	19.691	181
lubuskie	4.679	7.252	549
łódzkie	2.960	14.465	144
małopolskie	6.301	26.942	488
mazowieckie	8.025	22.324	408
opolskie	3.353	8.571	1.267
podkarpackie	5.278	53.685	479
podlaskie	2.426	4.712	268
pomorskie	3.736	6.269	562
śląskie	4.688	8.806	243
świętokrzyskie	1.962	14.307	210
warmińsko-mazurskie	6.457	5.426	285
wielkopolskie	7.909	26.160	680
zachodniopomorskie	4.347	2.240	370
* 2022 r. ogółem	79.032	274.479	7.807
* 2021 r. ogółem	79.032	271.698	7.807

* Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Muzeum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą w celu finansowania działalności określonej w art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach¹⁰.

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum posiadającego osobowość prawną i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba

⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021 r. poz. 56).

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 385.

muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, a po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który przenosiłby własność muzealiów znajdujących się w zbiorach muzeów publicznych ze Skarbu Państwa na muzea jako jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe¹¹.

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2022 r. funkcjonowało 30 muzeów państwowych.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”¹². Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m. in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

l. p.	muzea	liczba muzealiów [pozycje inwentarzowe]	
		2022 r.	2021 r.
1.	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	15.128	14.953
2.	Muzeum Historii Polski w Warszawie	40.236	38.451
3.	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku	15.299	14.609
4.	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	11.628	11.604
5.	Muzeum Narodowe w Krakowie	784.731	679.872
6.	Muzeum Narodowe w Poznaniu	256.298	254.444
7.	Muzeum Narodowe w Warszawie	651.721	651.323
8.	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	11.594	11.389
9.	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	2.097	2.031
10.	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	—	—
11.	Muzeum Zamkowe w Malborku	41.951	41.908
12.	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	17.577	17.513
13.	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	10.978	11.192
14.	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	44.077	42.235
15.	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1.593	1.549
16.	Zamek Królewski w Warszawie	136.071	130.029
17.	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki	62.026	61.883
18.	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	30.806	30.125
19.	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	125.921	124.593

¹¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385).

¹² Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. z 2004 r. nr 202 poz. 2073).

20.	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	45.608	45.430
21.	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	3.029	2.313
22.	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	32.591	31.122
23.	Muzeum Getta Warszawskiego	1.216	1.234
24.	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego	118	63
25.	Narodowe Muzeum Techniki w Warszawie	10.193	10.193
26.	Muzeum „Pamięć i Tożsamość” im. św. Jana Pawła II (w organizacji)	—	—
27.	Muzeum Narodowe w Lublinie	79.907	79.737
28.	Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (w organizacji)	2.144	1.929
29.	Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce	421	402
30.	Muzeum Narodowe w Gdańsku	35.008	—

Źródło: sprawozdania K-02 muzeów przekazane za pośrednictwem właściwych ministerstw lub urzędów.

2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, niezależnie od nośnika fizycznego i sposobu zapisu treści, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie¹³. W Polsce istnieją 2 biblioteki, zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury: Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa oraz Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Centralna Biblioteka Wojskowa mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzą w skład innych jednostek państwowych lub samorządowych.

¹³ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2393).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska Im. Stanisława Konopki	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Piłsudskiego
Księgozbiór:	książki	3.519.904	300.019	336.891	57.427	396.551
	czasopisma	2.623.946	149.520	173.204	18.228	173.097
wpływające tytuły czasopism bieżących		6.445	296	—	82	230
pozostałe zbiory nieelektroniczne		5.108.462	80.273	12.635	15.215	192.834
w tym:	rękopisy	41.255	23	0	0	1.832
	starodruki	183.828	4.059	0	0	3.355
	mikrofilmy	276.288	45.178	0	0	1.666
	druki muzyczne	138.693	0	0	0	264
	dokumenty kartograficzne	168.221	0	5.004	0	38.941
	dokumenty graficzne	571.531	18.100	17	0	1.740
	normy, opisy patentowe	15.895	0	0	0	0
	materiały audiowizualne	298.928	8.456	0	15.215	3.544
	inne zbiory	3.120.237	3.106	0	0	141.492
zbiory elektroniczne zinwentaryzowane		293.586	1.351	7.614	0	0
licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		12	—	—	—	—
w tym:	książki elektroniczne	0	265	10.000	0	127.903
	czasopisma elektroniczne	0	115	450	1	14.910
	bazy danych	7	14	2	1	9
	inne zbiory elektroniczne	5	0	0	0	0
materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		65.381	41.537	5.915	14.824	11.569

Źródło: sprawozdania K-03 poszczególnych bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹⁴. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie – według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. ZASOBY ARCHIWALNE

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. W ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej „materiałami archiwalnymi”, są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne¹⁵ oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych, powstała w przeszłości i powstająca współcześnie¹⁶.

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

1. państwowy zasób archiwalny,
2. niepaństwowy zasób archiwalny¹⁷.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie materiały archiwalne o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz, o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również, jeżeli znalazły się w posiadaniu państwa, mające wartość historyczną materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1308).

¹⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 57 z późn. zm.

¹⁶ Art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

¹⁷ Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

kościół i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom w celach poznawczych, w tym związanych z badaniami naukowymi albo zaspokajaniem osobistych potrzeb informacyjnych.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2.4.2. Ewidencja archiwów

Jednostki podległe Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu archiwów państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych

	stan zasobu archiwalnego na koniec roku sprawozdawczego		zinwentaryzowano w roku sprawozdawczym
	ogółem	w ewidencji	
zespoły (zbiory)	102.538	102.243	201
metry bieżące	376.678,12	372.104,45	1.160,70
jednostki	44.767.328	36.927.704	280.333
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	43.008,26	42.933,34	96,35
	nabytki w roku sprawozdawczym		ubytki w roku sprawozdawczym
zespoły (zbiory)	1.221		80
metry bieżące	9.158,50		267,67
jednostki	1.161.049		87.214
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	937,13		640,78

Źródło: Zestawienie sumaryczne z działalności archiwalnej według stanu na 31 grudnia 2022 r.

2.5. STRATY WOJENNE

Za polskie straty wojenne uznaje się ruchome dobra kultury utracone w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w granicach z 1945 r. Kwestie związane z restytucją dóbr kultury reguluje

ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury¹⁸. Ustawa przyznaje w tym zakresie ogólną kompetencję do działania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Właściwość ministra obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą.

Podstawą własności polskiego Skarbu Państwa w stosunku do powyższej kategorii mienia były przede wszystkim przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich¹⁹. Z mocy powyższych przepisów polski Skarb Państwa nabywał własność mienia poniemieckiego i mienia kwalifikowanego jako opuszczone.

Straty wojenne stanowiły obszar praw majątkowych państwa niemożliwy do oszacowania. Są one przedmiotem systematycznych działań restytucyjnych realizowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W roku 2022, w wyniku działań restytucyjnych, odzyskano 103 dzieła sztuki:

1. obraz „Opłakiwanie Chrystusa” autorstwa Lucasa Cranacha starszego,
2. 37 szt. okazów zoologicznych i 46 szt. książek z przedwojennego Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie,
3. obraz „Portret panny Leopoldyny Kuczyńskiej” autorstwa Andrzeja Grabowskiego,
4. obraz „Siuprem zieleniaczek” autorstwa Romana Szwojnickiego,
5. strzelba myśliwska z warsztatu Jeana Le Page'a,
6. 11 obiektów zabytkowych przekazanych do Muzeum Narodowego we Wrocławiu przez Tila Strickera,
7. tempera „Markische Heide” autorstwa Karla Kaysera-Eichberga,
8. tempera „Most Augusta w Dreźnie” autorstwa Gottharda Kuehla,
9. obraz „Lekcja rysunku” autorstwa Jana Mauritsa Quinkharda,
10. szklanica z herbem Ślepowron,
11. alabastrowe putta autorstwa Friedricha Grossa.

¹⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1591.

¹⁹ Dz. U. z 1946 r. nr 13 poz. 87 z późn. zm.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju²⁰:

1. wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te cieki biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
2. wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
3. lasy państwowe,
4. złoża kopalin niestanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
5. zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. WODY

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód

Ustawa Prawo wodne²¹ reguluje sprawy własności wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami jako mieniem Skarbu Państwa i ma zastosowanie do wód śródlądowych oraz morskich wód wewnętrznych. Zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy, regiony wodne i zlewnie zgodnie z art. 13 ustawy.

Zgodnie z art. 212 tej ustawy, prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa wykonują:

1. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz wód podziemnych,
2. minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych.

Podstawowym składnikiem przejętego przez Wody Polskie mienia są wody powierzchniowe płynące i grunty pokryte tymi wodami znajdujące się w granicach linii brzegu. Wody, zgodnie z art. 211 ust. 4 Prawa wodnego, zostały wyłączone z obrotu cywilnoprawnego, nie stanowią bowiem rzeczy w myśl przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Skarbowi Państwa przysługuje niezbywalne prawo własności do wód powierzchniowych płynących. Prawo własności do wód płynących determinuje również prawo własności do gruntów pokrytych tymi wodami. Definicję

²⁰ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1235). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy.

²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.

wód powierzchniowych płynących zawarto w art. 22 Prawa wodnego wskazując, że zalicza się do nich wody w:

1. ciekach naturalnych oraz źródłach, z których te cieki biorą początek,
2. jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym albo okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych,
3. sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących,
4. kanałach.

3.1.2. Ewidencja wód

Zgodnie z art. 258 ust. 5 ustawy Prawo wodne, Wody Polskie reprezentują Skarb Państwa oraz wykonują prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do stanowiących własność Skarbu Państwa nieruchomości gruntowych położonych w międzywalu, nieruchomości pod wałami przeciwpowodziowymi oraz wałów przeciwpowodziowych przyległych do śródlądowych wód płynących, o których mowa w art. 212 ust. 1 pkt 1, a także w stosunku do położonych na tych nieruchomościach budynków, budowli oraz innych urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do realizacji zadań określonych w przepisach ustawy.

Tab. 3.1. Zasoby wodne w administrowaniu PGW Wody Polskie

rodzaj zasobu	j. m.	stan ewidencyjny	
		2022 r.	2021 r. *
rzeki nieuregulowane	[km]	116.036,16	116.830,45
rzeki uregulowane	[km]	52.383,46	51.557,72
zbiorniki retencyjne	[szt.]	269	268
wały przeciwpowodziowe	[km]	8.692,06	8.705,32
stopnie wodne	[szt.]	7.086	7.051

* Dane ze Sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na 31 grudnia 2021 r.

Źródło: Sprawozdanie z działalności PGW Wody Polskie za 2022 r.

Proces pełnej inwentaryzacji mienia Skarbu Państwa, w stosunku do którego Wody Polskie wykonują prawa właścicielskie nie został jeszcze zakończony, w związku z powyższym brak jest szczegółowych informacji w tym zakresie, a przedstawione dane są obciążone dużym błędem.

3.2. LASY

Lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe²² (państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej), które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość²³. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełniących przez nie funkcji.

²² Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1356 z późn. zm.). Według art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

²³ § 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. z 1994 r. nr 134 poz. 692).

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd Lasów Państwowych.

Powierzchnia lasów i gruntów zadrzewionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosiła **7.364.080 ha**, z czego 173.316 ha znajdowało się w użytkowaniu wieczystym.

3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalin

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze²⁴, Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalin są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na piśmie pod rygorem nieważności, a staje się skuteczne z dniem uzyskania koncesji. Koncesji udziela się na czas oznaczony, nie krótszy niż 3 lata i nie dłuższy niż 50 lat, chyba że przedsiębiorca złożył wniosek o udzielenie koncesji na czas krótszy.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne, tj. minister właściwy do spraw środowiska, a w przypadku wód termalnych, leczniczych i solanek – właściwy marszałek województwa. Jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomość gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobywanie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, powiatu i województwa, na terenie których prowadzona jest działalność wydobywcza.

²⁴ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.).

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca, w rozumieniu ustawy Prawo geologiczne i górnicze, jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów złoża kopaliny, w ramach której sporządza się corocznie operat ewidencyjny. Operat ten dołącza się do dokumentacji geologicznej złoża kopaliny lub projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest m. in. dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów. Przedsiębiorca sporządza, na podstawie operatu ewidencyjnego, informację o zmianach zasobów złoża kopaliny i corocznie, w terminie do 15 marca, przekazuje ją właściwemu organowi koncesyjnemu oraz państwowej służbie geologicznej.

Na podstawie dokumentacji geologicznej oraz ewidencji zasobów złóż kopalin państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalin. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

Tab. 3.2. Zasoby bilansowe złóż kopalin

kopalina	liczba złóż		zasoby bilansowe		wydobycie w 2022 r.
	ogółem	zagospo- darowa- ne	stan na 31.12.2022 r.	zagospo- darowa- ne	
			[mln t], gaz ziemny i metan [mld m³], srebro [tys. t]		
KOPALINY ENERGETYCZNE					
gazowe	385	228	257,62	158,00	4,72
gaz ziemny *	321	199	151,26	104,18	4,72
metan pokładów węgla	64	29	106,36	53,82	0,31
ciekłe	88	52	21,00	19,76	0,82
ropa naftowa *	88	52	21,00	19,76	0,82
stałe	254	53	87.700,64	28.810,83	104,21
węgle brunatne	91	6	23.084,83	982,48	57,68
węgle kamienne	163	47	64.615,81	27.828,35	46,53
KOPALINY METALICZNE	39	6	4.205,00	1.507,30	30,45
rudy cynku i ołowiu	21	—	91,94	—	—
cynk metaliczny			3,90		
ołów metaliczny			1,46		
rudy miedzi i srebra	17	6	3.562,23	1.507,30	30,45
miedź metaliczna			57,33	27,46	
srebro metaliczne			166,29	79,61	
rudy molibdenowo- wolframowo-miedziowe	1	—	550,83	—	—
molibden metaliczny			0,30		
wolfram metaliczny			0,24		
miedź metaliczna			0,80		
KOPALINY CHEMICZNE	50	10	113.609,59	9.817,10	4,38
baryty	5	—	5,67	—	—

fluoryt	2	—	0,54	—	—
siarka	19	5	500,45	20,92	0,50
sole potasowo-magnezowe	5	—	686,15	—	—
sól kamienna	19	5	112.416,78	9.796,18	3,88
KOPALINY SKALNE	14.060	4.284	62.799,99	21.109,95	320,03
bentonity i iły bentonitowe	9	1	2,90	0,49	—
dolomity	11	4	490,41	196,31	2,68
gipsy i anhydryty	15	4	257,88	85,98	1,03
gliny ceramiczne	22	4	136,98	9,63	0,40
gliny ogniotrwałe	16	2	53,15	5,37	0,09
kamienie łamane i bloczne	750	312	11.727,21	6.407,28	79,94
kreda	200	13	207,18	14,66	0,35
kwarcyty ogniotrwałe	8	—	6,59	—	—
kwarc żyłowy	7	—	6,16	—	—
magnezyty	6	1	13,30	3,27	0,07
piaski formierskie	72	5	296,38	45,21	1,06
piaski do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej (1,8)**	164	28	715,59	119,56	1,26
piaski podsadzkowe (1,7) **	30	5	4.256,12	720,65	3,70
piaski i żwiry	10.999	3.674	20.664,01	6.251,87	170,78
surowce ilaste ceramiki budowlanej (2,0) **	1.111	96	4.053,02	450,54	3,61
surowce ilaste do produkcji cementu	27	2	279,48	3,27	0,06
surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego (2,0) **	41	2	331,34	30,64	0,22
surowce kaolinowe	16	2	225,80	52,77	0,32
surowce skaleniowe	11	2	139,04	5,78	0,01
surowce szklarskie	38	8	655,29	174,19	3,14
torf (1,0) **	318	72	98,41	40,42	1,19
wapienie i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	189	47	18.183,75	6.492,06	50,12

* Zasoby wydobywalne.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, według gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 grudnia 2022 r.

3.3.3. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, wodą leczniczą jest woda podziemna, która pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie jest zanieczyszczona, cechuje się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

1. rozpuszczonych składników mineralnych stałych – nie mniej niż 1.000 mg/dm³, lub
2. jonu żelazawego – nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste), lub
3. jonu fluorkowego – nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe), lub
4. jonu jodkowego – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe), lub
5. siarki dwuwartościowej – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe), lub
6. kwasu metakrzemowego – nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe), lub

7. radonu – nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe), lub
8. dwutlenku węgla niezwiązanego – nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1.000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1.000 mg/dm³ to szczawy.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.3. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

województwo	liczba udokumentowanych źróź	zasoby eksploatacyjne [m ³ /h]	pobór [m ³ /r.]
dolnośląskie	22	671,27	1.147.474,50
kujawsko-pomorskie	6	586,90	1.641.352,30
lubelskie	2	54,00	1.345,90
lubuskie	1	5,00	-
łódzkie	7	947,60	2.164.080,00
małopolskie	45	2.354,76	7.148.002,58
mazowieckie	6	620,12	490.133,38
opolskie	2	27,00	96,00
podkarpackie	13	97,68	37.066,00
pomorskie	3	57,00	29.811,00
śląskie	8	16,23	7.080,60
świętokrzyskie	9	135,82	95.587,96
warmińsko-mazurskie	3	162,00	5.343,00
wielkopolskie	10	807,20	9.328,00
zachodniopomorskie	10	1.034,47	2.763.538,50
2022 r. ogółem	147	7.577,05	15.540.239,72
2021 r. ogółem	148	7.209,22	13.539.961,41

Źródło: jak w tab. 3.2.

3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH

Zgodnie z art. 190 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne²⁵, organem regulacyjnym w dziedzinie rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych jest Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE). Do zakresu działania Prezesa UKE należy w szczególności wykonywanie, przewidzianych ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie, zadań z zakresu zasobów częstotliwości, zasobów orbitalnych i zasobów numeracji oraz kontroli spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej (art. 192).

Częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym i podlegają reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości (Tablica), ustalona w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2013 r. w sprawie Krajowej Tablicy Przeznaczeń Częstotliwości²⁶. W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób użytkowania tych częstotliwości. Zgodnie z art. 111 ust. 3 Prawa telekomunikacyjnego, Rada

²⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1648 z późn. zm.

²⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1988 z późn. zm.

Ministrów, realizując politykę państwa w zakresie gospodarki zasobami częstotliwości, spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej oraz telekomunikacji, określa w drodze rozporządzenia Tablicę, z uwzględnieniem:

1. międzynarodowych przepisów radiokomunikacyjnych;
2. kierunków i celów polityki w zakresie planowania strategicznego, koordynacji i harmonizacji wykorzystania widma radiowego, określonych w wieloletnich programach dotyczących polityki w zakresie widma radiowego, przyjętych przez Parlament Europejski i Rady na mocy art. 8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa – Dz. Urz. WE L 108 z 24 kwietnia 2002 r., str. 33)²⁷;
3. wymagań dotyczących:
 - zapewnienia warunków do harmonijnego rozwoju służb radiokomunikacyjnych oraz dziedzin nauki i techniki, wykorzystujących zasoby częstotliwości,
 - wdrażania nowych, efektywnych technik radiokomunikacyjnych,
 - obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tablica wyznacza warunki stosowania pozostałych instrumentów gospodarowania częstotliwościami. Uszczegółowienie zapisów Tablicy znajduje wyraz w planach zagospodarowania częstotliwości, które mają charakter planistyczny. Zgodnie z art. 112 ust. 1 Prawa telekomunikacyjnego plany zagospodarowania częstotliwości ustala oraz zmienia Prezes UKE. Natomiast w odniesieniu do częstotliwości przeznaczonych do rozpowszechniania programów radiofonicznych i telewizyjnych, zgodnie z art. 112 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, plany zagospodarowania częstotliwości oraz zmiany tych planów ustala Prezes UKE w uzgodnieniu z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT), na jego wniosek lub z własnej inicjatywy. Plany zagospodarowania częstotliwości oraz ich zmiany powinny uwzględniać politykę państwa m. in. w zakresie gospodarki częstotliwościami oraz w zakresie radiofonii i telewizji oraz telekomunikacji (art. 112 ust. 4 pkt 1 i 2 Prawa telekomunikacyjnego). Natomiast projektowanie kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji pozostaje w kompetencji KRRiT w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji²⁸. Zgodnie z art. 114 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, rezerwacji częstotliwości dokonuje, zmienia lub cofa Prezes UKE. Rezerwacja określa częstotliwości lub zasoby orbitalne, które w okresie rezerwacji pozostają w dyspozycji podmiotu, na rzecz którego dokonano rezerwacji, przeniesiono uprawnienia do częstotliwości lub uprawnienia do dysponowania częstotliwościami na cele związane z uzyskiwaniem pozwoleń radiowych. W przypadku rozprowadzania lub rozpowszechniania programów radiofonicznych lub telewizyjnych, Prezes UKE wydaje decyzje w sprawach rezerwacji częstotliwości w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT.

W przypadku braku dostatecznych zasobów częstotliwości, zgodnie z art. 116 ust. 1 Prawa telekomunikacyjnego, podmiot, który uzyska rezerwację częstotliwości wyłaniany jest w drodze konkursu, przetargu albo aukcji. Procedura wyłaniania przez Prezesa UKE podmiotu, na rzecz którego dokonywana jest rezerwacja częstotliwości na potrzeby rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych w sposób cyfrowy drogą rozsiewczą naziemną, odbywa się w jednym z następujących trybów:

1. bez konkursu – w przypadku wyłącznej rezerwacji dla nadawców publicznych, tj. Telewizji Polskiej S. A. oraz Polskiego Radia S. A., na podstawie art. 26 ust. 5 ustawy o radiofonii i telewizji w związku z art. 114 i 115 Prawa telekomunikacyjnego (przypadek MUX-3 oraz

²⁷ Dyrektywa 2002/21/WE utraciła moc z dniem 21 grudnia 2020 r. Została zastąpiona Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiającą Europejski kodeks łączności elektronicznej. Przepis, o którym mowa w art. 8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE obowiązuje jako art. 4 ust. 4 dyrektywy 2018/1972/UE. Obecnie zaawansowane są prace nad wdrożeniem dyrektywy 2018/1972/UE do krajowego porządku prawnego.

²⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 1722.

multipleks radiowy) lub gdy w wyniku konkursu przeprowadzonego przez Prezesa UKE zainteresowanie nie przekroczy dostępnych zasobów częstotliwości (przypadek niektórych telewizyjnych nadawców lokalnych),

2. w trybie konkursowym i po uzyskaniu koncesji KRRiT na podstawie art. 37 ust. 3a ustawy o radiofonii i telewizji w związku z art. 114 i 115 Prawa telekomunikacyjnego (przypadek MUX-1 i MUX-2),
3. w wyniku konkursu przeprowadzonego przez Prezesa UKE na podstawie art. 116 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 w związku z art. 118 i art. 114 i 115 Prawa telekomunikacyjnego (przypadek MUX-4) lub na podstawie art. 116 ust. 6, art. 118 ust. 1, 2 i 2a oraz 118a ust. 3 Prawa telekomunikacyjnego (przypadek MUX-8).

Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 185 ust. 1 Prawa telekomunikacyjnego, warunki uczestnictwa w konkursie w zakresie dodatkowych obowiązków i zadań przedsiębiorcy, dotyczących zawartości programowej, w tym warunków dotyczących transmisji obowiązkowej, określa KRRiT na wniosek Prezesa UKE, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, uwzględniając pozaekonomiczne interesy narodowe dotyczące kultury, języka i pluralizmu mediów.

Zgodnie z art. 185 ust. 1 Prawa telekomunikacyjnego, podmiot, który uzyskał prawo do dysponowania częstotliwością w rezerwacji częstotliwości, uiszcza roczne opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością. Dodatkowo zgodnie z ust. 4, podmiot, na rzecz którego dokonano rezerwacji częstotliwości w drodze postępowania, o którym mowa w art. 116 Prawa telekomunikacyjnego (w drodze konkursu, przetargu albo aukcji), uiszcza dodatkową opłatę za dokonanie rezerwacji częstotliwości w kwocie zadeklarowanej w tym postępowaniu, nie niższej niż opłata roczna za prawo do dysponowania częstotliwością, ustalonej zgodnie z warunkami podanymi w rezerwacji częstotliwości. Opłaty są uiszczane na konto UKE i stanowią dochód budżetu państwa.

Zgodnie ze Sprawozdaniem Prezesa UKE za 2022 r., we wszystkich służbach Prezes UKE wydał łącznie 72.461 decyzji związanych z obsługą wykorzystania częstotliwości (dla porównania w 2021 r. takich decyzji było 28.167).

3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Park narodowy tworzy się m. in.: w celu utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowania różnorodności biologicznej i dziedzictwa geologicznego, zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, utrzymania lub przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz kształtowania właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez edukację, informację i promocję w dziedzinie ochrony przyrody²⁹.

Tab. 3.4. Powierzchnia i zasób surowca drzewnego w parkach narodowych

I. p.	park narodowy	obszar [ha]	powierzchnia własności Skarbu Państwa [ha]	zasoby drewna * [tys. m³]	wartość drzewostanu [tys. PLN]
1.	Babiogórski	3.401	3.276	1.115	223.000
2.	Białowiecki	10.517	10.517	4.944	1.597.802
3.	Biebrzański	59.223	35.966	2.351	423.110
4.	Bieszczadzki	29.192	29.041	11.299	3.708.108

²⁹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336).

5.	Bory Tucholskie	4.613	4.611	1.186	254.324
6.	Drawieński	11.534	11.229	4.050	1.308.710
7.	Gorczański	7.038	6.645	2.759	670.923
8.	Gór Stołowych	6.354	6.221	1.450	581.930
9.	Kampinoski	38.544	33.804	8.576	2.771.480
10.	Karkonoski	5.952	5.937	1.099	355.029
11.	Magurski	19.437	19.433	8.350	1.628.217
12.	Narwiański	6.805	2.852	14	2.800
13.	Ojcowski	2.163	1.430	566	182.830
14.	Pieniński	2.372	1.129	642	207.406
15.	Poleski	9.768	8.620	1.112	255.693
16.	Roztoczański	8.482	8.398	3.754	1.213.281
17.	Słowiński	32.727	21.556	1.691	546.382
18.	Świętokrzyski	7.695	7.551	3.270	1.056.706
19.	Tatrzański	21.182	17.432	3.936	377.899
20.	Ujście Warty	8.077	8.077	44	14.058
21.	Wielkopolski	7.620	6.753	1.504	302.214
22.	Wigierski	15.092	12.503	4.294	1.387.622
23.	Woliński	10.937	10.848	2.028	655.301
2022 r. ogółem		328.725	273.829	70.034	19.724.825
2021 r. ogółem		328.541	270.937	67.677	13.964.827

* Zasób nie obejmuje drewna martwego.

Źródło: Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie, zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim³⁰, dorzecza Wisty i Odry, rzek pomorskich oraz Zatoki Puckiej gatunkami ryb eksploatowanych gospodarczo. Informacje o obszarach i terminie, w których prowadzone jest zarybianie polskich obszarów morskich, są określone w obwieszczeniach ministra właściwego do spraw rybołówstwa, a koszty zarybiania ponoszone są corocznie przez budżet państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielenie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. W tab. 3.5. przedstawiono wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2022 r. dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty.

³⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 475 z późn. zm.

Tab. 3.5. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w roku 2022

gatunek (podrejon)	j. m.	ogólna kwota połowowa *	połowy łącznie	wykorzystanie kwoty [%]
dorsz (22-24)	[T]	** 87	40	46,16
dorsz (25-32)		** 185	106	57,40
szprot (22-32)		73.188	71.200	97,28
gładzica (22-32)		1.464	176	12,06
śledź (22-24)		** 103	86	83,46
śledź (25-27; 28,2; 29 i 32)		17.554	16.266	92,67
łosoś	[szt.]	**4.011	68	1,70

* Kwoty połowowe po uwzględnieniu wymian międzynarodowych.

** Wyłącznie przyłowy.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

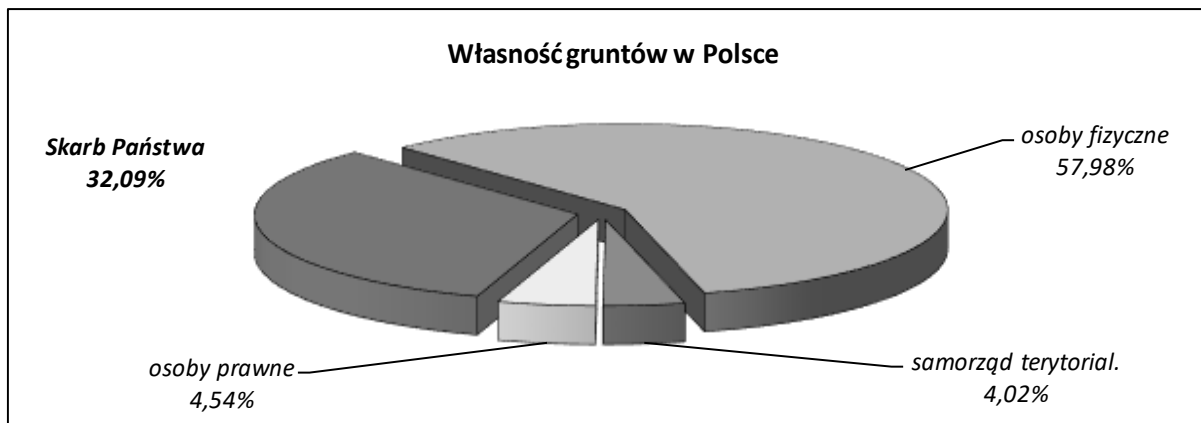
Natomiast zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 27 października 2022 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2023³¹ w odniesieniu do niektórych stad i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim dla Polski dopuszczalny połów w Morzu Bałtyckim wynosił:

1. dorsza 22-24 – 57 ton i dorsza 25-32 – 159 ton (wyłącznie przyłowy),
2. szprota 22-32 – 65.798 ton,
3. gładzicy 22-32 – 1.697 ton,
4. śledzia 22-24 - 103 ton (wyłącznie przyłowy), śledzia 25-27, 28.2, 29 i 32 – 17.645 ton,
5. łososa 22-31 – 4.011 sztuk (wyłącznie przyłowy).

³¹ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/2090 z dnia 27 października 2022 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2023 r. dla niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2022/109 w odniesieniu do uprawnień do połowów w innych wodach (Dz. U. UE L.2022.281.1 z późn. zm.).

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10.068.510 ha co odpowiada 32,09 % terytorium kraju. W porównaniu z ubiegłym rokiem zanotowano niewielki wzrost udziału powierzchni gruntów Skarbu Państwa o nieco ponad 0,3 %, a tym samym wartość ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz byli:

1. starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa³²,
2. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia,
3. PGL Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania gruntami i innymi nieruchomościami,
4. Minister Rozwoju i Technologii, który gospodarował nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelnych organów państwa oraz urzędów wojewódzkich, a także rozstrzygał o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej,
5. Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości w stosunku do nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Nieruchomości,
6. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władaty państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m. in. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

³² Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością lub przedmiotem użytkowania wieczystego Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa oddanych w użytkowanie wieczyste i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.). Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczysti z mocy przepisów szczególnych są między innymi parki narodowe, Polskie Koleje Państwowe S. A. i Poczta Polska S. A.

4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu³³. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, były wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności odpowiednio przez organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste, użytkowanie (również nieodpłatne), użyczenie lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwałą zarząd.

W przypadku zbywania nieruchomości Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

1. ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
2. jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
3. jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu³⁴. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu), wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody.

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. nieruchomość Skarbu Państwa mogła być oddana osobie fizycznej lub prawnej w użytkowanie wieczyste. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa, choć jest właścicielem nieruchomości, nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu, z wyjątkiem przeniesienia własności nieruchomości w drodze umowy między Skarbem Państwa a jednostką samorządu terytorialnego lub między jednostkami samorządu terytorialnego. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat

³³ Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

³⁴ Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939 zgodnie z ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097).

rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem darowizny na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in. gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w trwały zarząd, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

1. korzystaniu z niej w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki,
2. zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości gruntowej, za zgodą organu nadzorującego,
3. oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Zgodnie z art. 57 ustawy o gospodarce nieruchomościami, prawa do nieruchomości, które pozostały na skutek likwidacji lub sprywatyzowania państwowej osoby prawnej, przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. O sposobie zagospodarowania tych nieruchomości rozstrzyga minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Jeżeli minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa lub inny organ upoważniony na mocy odrębnych przepisów nie zagospodarował nieruchomości, o których mowa w art. 57 ust. 1 ustawy, może przekazać je protokolarnie do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa albo Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW

W obowiązującym stanie prawnym starostowie i prezydenci miast zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności³⁵:

1. oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości,
2. powierzchnie nieruchomości,
3. wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej,

³⁵ Art. 23 ust. 1c ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.).

4. przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu – w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
5. wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości,
6. informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości,
7. informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję prowadzi minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w odniesieniu do nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Zakres danych drugiej ewidencji (ewidencji gruntów i budynków, katastru) prowadzonej także przez starostów na podstawie Prawa geodezyjnego i kartograficznego³⁶, reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii³⁷.

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m. in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m. in.: informacje dotyczące rodzaju nieruchomości, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach i powiatach sporządzane są odpowiednio gminne oraz powiatowe wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Wojewódzkie i krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienie danych ewidencyjnych nie zawiera wartości nieruchomości, ponieważ obowiązek agregowania tych danych nie jest realizowany na szczeblu ewidencji podstawowej.

W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy³⁸:

- grupa 1. – Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 2. – grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste.

³⁶ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1752 z późn. zm.).

³⁷ Rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2021 r. poz. 1390 z późn. zm.).

³⁸ Zmiana klasyfikacji ewidencyjnej (likwidacja podgrup) wynika z wejścia w życie 31 lipca 2021 r. Rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków.

4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA

Na grunty Skarbu Państwa składały się przede wszystkim lasy – 77,14 % ogólnej powierzchni gruntów krajowych (73,14 % gruntów Skarbu Państwa) i grunty rolne – 7,34 % (13,61 % gruntów Skarbu Państwa). Udział Skarbu Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosił 14,42 % (1,24 % gruntów Skarbu Państwa). W użytkowanie wieczyste przekazano prawie 78 % tych terenów. Wysoki był udział Skarbu Państwa w puli terenów pokrytych wodami (88,57 %).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków

grupy rejestrowe	rodzaj	ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	inne grunty	grunty pod wodami
		stan na 01.01.2023 r. [ha]						
grunty Skarbu Państwa	miasto	646.660	70.776	350.250	12.286	36.677	18.054	158.617
	wieś	8.908.497	1.210.408	6.840.514	15.713	141.341	192.387	508.134
	ogółem	9.555.157	1.281.184	7.190.764	27.999	178.018	210.441	666.751
grunty w użytkowaniu wieczystym	miasto	134.783	11.026	13.979	69.137	30.060	6.928	3.653
	wieś	378.570	77.794	159.337	27.833	60.894	27.587	25.125
	ogółem	513.353	88.820	173.316	96.970	90.954	34.515	28.778
grunty Skarbu Państwa ogółem	miasto	781.443	81.802	364.229	81.423	66.737	24.982	162.270
	wieś	9.287.067	1.288.202	6.999.851	43.546	202.235	219.974	533.259
	ogółem	10.068.510	1.370.004	7.364.080	124.969	268.972	244.956	695.529
udział gruntów Skarbu Państwa w kraju [%]		32,09	7,34	77,14	14,42	27,93	44,03	88,57
grunty Skarbu Państwa na 01.01.2022 r.	miasto	696.378	82.429	356.658	81.547	66.567	24.946	84.233
	wieś	9.226.552	1.324.540	6.912.164	43.213	200.468	233.885	512.282
	ogółem	9.922.930	1.406.969	7.268.822	124.760	267.034	258.831	596.514

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1 stycznia 2023 r., obliczenia PGRP.

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajdowała się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynikało z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno-politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji – przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy był udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych i przemysłowych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej.

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe

województwo	grunty Skarbu Państwa		grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
	[ha]			
dolnośląskie	804.432	805.256	47.279	47.331
kujawsko-pomorskie	482.639	461.886	16.491	16.602
lubelskie	408.764	405.718	29.280	29.289
lubuskie	824.102	825.329	22.095	22.109
łódzkie	293.840	282.420	13.105	13.118
małopolskie	274.687	246.419	24.966	24.872
mazowieckie	511.237	507.383	50.568	49.941
opolskie	330.880	331.052	12.483	12.417
podkarpackie	539.936	540.271	62.551	62.731
podlaskie	469.561	470.377	62.116	60.729
pomorskie	777.287	674.304	37.877	37.691
śląskie	392.274	391.342	36.293	36.157
świętokrzyskie	259.837	230.318	17.954	17.856
warmińsko-mazurskie	1.055.515	1.054.746	14.246	14.220
wielkopolskie	948.205	932.687	33.146	33.171
zachodniopomorskie	1.181.961	1.252.198	32.903	32.991

Źródło: jak w tab. 4.1.

Tab. 4.3. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków

województwo	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	grunty pod wodami	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	ogółem	udział gruntów Skarbu Państwa w powierzchni województwa
	[ha]							[%]
dolnośląskie	197.562	588.700	16.998	19828	15.834	12.789	851.711	42,76
kujawsko-pomorskie	76.513	341.033	6.375	17386	42.591	15.232	499.130	27,82
lubelskie	44.353	341.189	4.472	17007	17.277	13.745	438.043	17,44
lubuskie	93.724	697.117	3.890	11367	23.690	16.409	846.197	60,56
łódzkie	25.332	238.983	7.930	17518	10.882	6.300	306.945	16,85
małopolskie	18.787	232.240	8.699	15468	17.180	7.279	299.653	19,73
mazowieckie	40.188	436.742	11.407	27709	35.517	10.242	561.805	15,80
opolskie	72.459	241.998	5.522	8407	12.254	2.723	343.363	36,59
podkarpackie	34.638	524.572	4.728	11810	18.192	8.547	602.487	33,76
podlaskie	37.423	429.757	2.290	14550	26.621	21.036	531.677	26,34
pomorskie	84.896	522.071	5.773	14888	165.864	21.672	815.164	41,72
śląskie	41.075	318.751	21.013	24094	16.429	7.205	428.567	34,79
świętokrzyskie	12.528	238.511	5.266	11789	6.750	2.947	277.791	23,72
warmińsko-mazurskie	162.982	725.161	2.968	13268	136.288	29.094	1.069.761	44,28
wielkopolskie	200.028	689.123	8.525	28136	35.566	19.973	981.351	32,97
zachodniopomorskie	227.516	798.132	9.113	15747	114.594	49.762	1.214.864	53,04

Źródło: jak w tab. 4.1.

4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2022

Tab. 4.4. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2022

rodzaj jednostki	zmiany ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	grunty pod wodami
	[ha]						
miasto	85.065	-627	7.571	-124	170	36	78.037
wieś	60.515	-36.338	87.687	333	1.767	-13.911	20.977
2022 r. ogółem	145.580	-36.965	95.258	209	1.937	-13.875	99.014
2021 r. ogółem	-352.708	-83.683	-236.942	724	4.701	-20.007	-17.499

Źródło: jak w tab. 4.1.

Tab. 4.5. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2022

grupy rejestrowe *	powierzchnia [ha]		
	2022 r.	2021 r.	zmiana
grunty Skarbu Państwa	9.555.157	9.411.705	143.452
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	513.353	511.225	2.128
grunty Skarbu Państwa ogółem	10.068.510	9.922.930	145.580
<i>grunty państwowych osób prawnych</i>	<i>70.331</i>	<i>64.135</i>	<i>6.196</i>
<i>grunty samorządów terytorialnych</i>	<i>1.262.591</i>	<i>1.206.476</i>	<i>56.115</i>
<i>grunty osób fizycznych</i>	<i>18.188.619</i>	<i>18.204.669</i>	<i>-16.050</i>
<i>grunty spółdzielni</i>	<i>139.553</i>	<i>144.753</i>	<i>-5.200</i>
<i>grunty kościołów i związków wyznaniowych</i>	<i>138.931</i>	<i>138.784</i>	<i>147</i>
<i>grunty wspólnot gruntowych</i>	<i>80.733</i>	<i>45.054</i>	<i>35.679</i>
<i>grunty spółek i innych osób prawnych</i>	<i>1.423.697</i>	<i>1.522.585</i>	<i>-98.888</i>

* Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.

Źródło: jak w tab. 4.1.

4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH

W granicach administracyjnych polskich miast nieco ponad 57 % stanowią grunty rolne i lasy Skarbu Państwa. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że dużą część państwowych gruntów miejskich zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku uległ zauważalnemu spadkowi (5,97 %).

Tab. 4.6. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach

stan	ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrze- wione	grunty zabudo- wane i zurbani- zowane	tereny komuni- kacyjne	inne grunty	grunty pod wodami	udział w po- wierz- chni miast [%]
2022 r. ogółem	781.443	81.802	364.229	81.423	66.737	24.982	162.270	33.08
2021 r. ogółem	696.378	82.429	356.658	81.546	66.567	24.946	84.232	30.97

Źródło: jak w tab. 4.1.

4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA

Stan własności Skarbu Państwa w odniesieniu do budynków wyraża się niewielkimi (jednocyfrowymi) wartościami procentowymi w stosunku do ogółu tych nieruchomości w kraju. Minimalny udział wynosi ok. 0,17 % i odnosi się do budynków mieszkalnych w miastach, natomiast maksymalna wartość udziałowa, obrazująca stan posiadania budynków biurowych w miastach, wynosi ok. 8,87 %.

Ogólny udział własnościowy Skarbu Państwa, którego przedmiotem są nieruchomości lokalowe waha się na poziomie nieprzekraczającym 2 ‰ (sic!), z tym że największa częściowa wartość przypada na lokale niemieszkalne na terenach wiejskich – 1,78 ‰.

Tab. 4.7. Budynki Skarbu Państwa

rodzaj budynku		Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste					
		2022 r.			2021 r.		
		miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem
na nieruchomości gruntowej		46.187	89.026	135.213	45.647	87.289	132.936
samodzielna nieruchomość		2.124	660	2.784	14.635	842	15.477
budynki	mieszkalne	4.490	17.831	22.321	4.891	17.026	21.917
	produkcyjne, usługowe i gospodarcze	2.548	34.619	37.167	2.378	34.378	36.756
	transportu i łączności	7.476	2.734	10.210	12.613	2.736	15.349
	oświaty, nauki i kultury oraz sportu	1.249	513	1.762	1.301	464	1.765
	szpitali i inne budynki opieki zdrowotnej	626	36	662	663	34	697
	biurowe	5.567	1.224	6.791	6.269	1.166	7.435
	handlowo-usługowe	1.565	1.116	2.681	2.284	1.035	3.319
	przemysłowe	1.409	956	2.365	3.625	866	4.491
	zbiorniki, silosy, magazyny	2.097	1.097	3.194	3.120	1.064	4.184
	niemieszkalne	21.284	29.560	50.844	23.138	29.362	52.500

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia danych dotyczących nieruchomości budynkowych według stanu na 1 stycznia 2023 r.

Tab.4.8. Lokale Skarbu Państwa

Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
2022 r.	miasto	3.581	883
	wieś	816	89
	ogółem	4.397	972
2021 r.	miasto	3.449	1.000
	wieś	825	92
	ogółem	4.274	1.092

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia danych dotyczących nieruchomości lokalowych według stanu na 1 stycznia 2023 r.

4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

1. ewidencjonują nieruchomości,
2. zapewniają wycenę tych nieruchomości,
3. sporządzają plany wykorzystania zasobu,
4. zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
5. wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację,
6. współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,
7. zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu,
8. wydierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu,
9. podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
10. składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA ROZWOJU I TECHNOLOGII

W roku 2022 minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa gospodarował nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa na potrzeby: Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prokuratury Krajowej, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Państwowej Inspekcji Pracy, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Rządowego Centrum Legislacji, Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów oraz nieruchomości zajętych pod drogi

publiczne lub przeznaczonych na realizację inwestycji drogowych³⁹. Zadania ministra zostały szczegółowo wskazane w art. 60 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Tab. 4.9. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym

l. p.	nazwa urzędu (instytucji)	liczba nieruchomości		powierzchnia gruntów w trwałym zarządzie * [m ²]	
		2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
1.	Kancelaria Sejmu RP	6	6	73.809	73.809
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1.794	1.794
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	22	22	2.802.939	2.802.939
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	13	13	479.318	479.318
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5.729	5.729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4.050	4.050
7.	Sąd Najwyższy	72	70	5.376	5.096
8.	Naczelny Sąd Administracyjny	5	5	4.948	4.948
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	39	39	59.157	59.157
10.	Najwyższa Izba Kontroli	60	60	105.667	105.530
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5.840	5.840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	15	15	3.040	3.040
13.	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	33	31	90.682	90.490
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	68	66	57.355	55.867
15.	Ministerstwo Edukacji i Nauki	6	6	25.002	25.002
16.	Ministerstwo Finansów	1	1	29.967	29.967
17.	Ministerstwo Infrastruktury	2	2	8.833	8.833
18.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	12	12	1.207.281	1.512.100
19.	Ministerstwo Obrony Narodowej	12	12	120.124	120.124
20.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15.001	15.001
21.	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	7	7	13.608	26.151
22.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70.746	70.746
23.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	2	2	18.106	18.106
24.	Ministerstwo Rozwoju i Technologii	3	4	10.952	12.099
25.	Ministerstwo Sportu i Turystyki	2	1	347.016	40.467
26.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	14	17	2.449.048	3.117.776
27.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	17	16	342.160	340.411
28.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	1	1	8.998	8.998
29.	Ministerstwo Zdrowia	5	5	30.731	30.731
30.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26.121	26.121

³⁹ Art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.).

31.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	2	2	2.870	2.870
32.	Główny Urząd Miar	13	11	113.994	112.994
33.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1.666	1.666
34.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	7	7	6.698	6.698
35.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3.002	3.002
36.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42.004	42.004
37.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9.813	9.813
38.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	360	345	395.415	387.968
39.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	20	20	178.742	178.742
40.	Komenda Główna Policji	22	22	227.248	224.193
41.	Komenda Główna Straży Granicznej	9	9	107.196	107.196
42.	Agencja Wywiadu	13	13	964.294	964.294
43.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	87	78	1.447.831	1.435.133
44.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	19	19	73.854	73.854
45.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	7	6	144.968	143.874
46.	Wyższy Urząd Górniczy	2	1	4.592	4.442
47.	Służba Wywiadu Wojskowego	6	6	624.757	624.757
48.	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1	5.506	5.506
49.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	64	64	264.767	264.767
50.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14.940	14.940
51.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	1	1	1.898	1.898
52.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	7	7	15.259	15.259
53.	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych / Urząd Ochrony Danych Osobowych	6	6	41	41
54.	Służba Ochrony Państwa	9	5	732.179	63.408
55.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	1	1	1.242	1.242
56.	Ministerstwo Aktywów Państwowych	1	1	6.784	6.784
57.	Prokuratura Krajowa	2	2	8.321	8.321
instytucje centralne ogółem		1.100	1.065	13.823.279	13.797.585
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	10	10	37.520	37.520
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	11	29.965	30.460
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	12	12	82.957	82.957
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	8	7	17.488	15.363
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	10	11	22.309	23.888

6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	32	31	117.674	116.859
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	17	16	67.979	65.879
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	7	7	39.758	39.759
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	18	18	37.245	37.245
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	16	16	285.995	285.995
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	11	12	32.545	32.823
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	10	10	45.066	45.066
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37.035	37.035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	26	26	466.846	466.846
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	14	15	67.652	69.282
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	12	12	73.060	73.060
urzędy wojewódzkie ogółem		216	217	1.461.094	1.460.037
nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Rozwoju na podstawie art. 60 ustawy o gospodarce nieruchomościami		1.316	1.282	15.284.373	15.257.622

* Sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwały zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od 16 grudnia 2006 r. do 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym wyżej wymienione decyzje stały się ostateczne.

Tab. 4.10. Grunty nabyte pod autostrady

oznaczenie autostrady	nazwa odcinka	powierzchnia gruntów [ha]	wartość nabytych nieruchomości [mln PLN]
A2	Siedlce-Biała Podlaska (w. Cicibór)	214,0000	31,20
	Ryczówek-Siedlce (w. Groszki)	174,8500	45,30
A4	granica woj. małopolskiego-Tarnów	3,0498	3,09
	Wrocław-Opole	0,8504	0,77
2022 r. ogółem		392,7502	80,36
2021 r. ogółem		10,0530	13,34

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 4.11. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady

oznaczenie autostrady	grunty nabyte do 31.12.2022 r.		grunty nabyte do 31.12.2021 r.	
	powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]	powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]
A1 *	8.083	1.753,37	8.084	1.753,53
A2	6.091	1.036,73	5.703	960,23
A4	8.645	1.633,62	8.641	1.629,77
A6	114	103,40	114	103,40
A8	504	295,20	504	295,20
A18	695	298,94	695	298,94
ogółem	24.132	5.121,26	23.741	5.041,07

* Zmniejszenie powierzchni i wartości na skutek wygaszenia trwałego zarządu dla części działek nabytych na cele budowy autostrady A1.

Źródło: jak w tab. 4.10.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupiało się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane były spółkom, które uzyskały koncesję na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określone były w umowach koncesyjnych.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W zakresie niniejszego tematu przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

1. drogi,
2. melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
3. infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. DROGI

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

1. krajowe,
2. wojewódzkie,
3. powiatowe,
4. gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu⁴⁰.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu⁴¹. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi. Drogi krajowe, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad jest zarządcą autostrady wybudowanej na zasadach określonych w ustawie do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

1. dróg wojewódzkich – zarządy województw,
2. dróg powiatowych – zarządy powiatów,
3. dróg gminnych – wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast.

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

⁴⁰ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 645).

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 442) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 741 z późn. zm.).

5.1.2. Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia ministra właściwego do spraw transportu⁴². Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

klasa dróg	długość [km]	
	2022 r.	2021 r.
autostrady – A	1.801,7	1.760,5
drogi ekspresowe – S	3.067,3	2.791,8
drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	9.692,5	10.016,6
drogi główne – G	4.799,0	4.837,5
drogi zbiorcze – Z	85,8	79,1
drogi lokalne – L	7,3	7,6
drogi dojazdowe – D	6,1	5,1
długość dróg krajowych ogółem	19.459,6	19.498,1
<i>w granicach administracyjnych miast</i>	<i>4.092,1</i>	<i>4.118,5</i>
<i>poza granicami administracyjnymi miast</i>	<i>15.367,5</i>	<i>15.379,6</i>

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych

konstrukcja obiektów	liczba 2022 r.	liczba 2021 r.	suma długości [m]	suma powierzchni [m ²]
mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	10.597	10.562	638.508,02	9.378.400,54
<i>stalowe</i>	1.432	1.508	135.834,87	2.030.736,55
<i>z betonu zbrojonego (żelbetowe)</i>	3.957	3.819	128.764,30	1.770.482,97
<i>z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)</i>	5.155	5.183	373.369,53	5.570.886,19
<i>betonowe, kamienne, ceglane</i>	52	51	509,32	6.163,13
<i>drewniane</i>	1	1	30,00	131,70
przejścia podziemne	214	215	10.327,21	61.920,36
tunele	132	123	9.587,56	199.601,26

Źródło: jak w tab. 5.1.

⁴² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. z 2005 r. nr 67 poz. 583).

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

rodzaj obiektu, zarządca	wartość [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	113.229,21	115.933,80
obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	31.512,77	32.427,80
drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	27.257,62	22.495,82
obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	14.395,69	12.228,08
ogółem	186.395,29	183.085,50
<i>drogi krajowe w budowie</i>	<i>44.128,62</i>	<i>39.752,50</i>

Źródło: jak w tab. 5.1.

5.2. MAJATEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m. in.: kształtowanie, ochronę i racjonalne wykorzystywanie zasobów wodnych, sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowę oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią⁴³. Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Na podstawie ustawy Prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami, zgodnie z przyznanymi kompetencjami, są:

1. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej,
2. minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej,
3. Prezes Wód Polskich,
4. dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,
5. dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich,
6. kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich,
7. dyrektor urzędu morskiego,
8. wojewoda,
9. starosta,
10. wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych należy do kompetencji wyżej wymienionych organów, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Obowiązek ten był realizowany poprzez utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami Prawa wodnego. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w zakresie gospodarowania tym mieniem jest starosta.

⁴³ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512 z późn. zm.).

5.3. URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH I BUDOWLE PRZECIWPOWODZIOWE

Według ustawy Prawo wodne melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Ustawa definiuje katalog urządzeń melioracji wodnych, którymi są:

1. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie,
2. drenowania,
3. rurociągi,
4. stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych,
5. ziemne stawy rybne,
6. groble na obszarach nawadnianych,
7. systemy nawodnień grawitacyjnych,
8. systemy nawodnień ciśnieniowych

– jeżeli służą celom, o których mowa w art. 195 ustawy.

Równocześnie przepisy dotyczące urządzeń melioracji wodnych stosuje się odpowiednio do:

1. budowli wstrzymujących erozję wodną,
2. dróg dojazdowych niezbędnych do użytkowania obszarów zmeliorowanych,
3. fitomelioracji oraz agromelioracji,
4. systemów przeciwoerozyjnych,
5. zagospodarowania zmeliorowanych trwałych łąk lub pastwisk,
6. zagospodarowania nieużytków przeznaczonych na trwałe łąki lub pastwiska.

Natomiast budowle przeciwpowodziowe to:

1. kanały ulgi,
2. kierownice w ujściach rzek do morza,
3. poldery przeciwpowodziowe,
4. sztuczne zbiorniki przeciwpowodziowe,
5. suche zbiorniki przeciwpowodziowe,
6. wały przeciwpowodziowe,
7. budowle regulacyjne,
8. wrota przeciwpowodziowe i przeciwsztormowe,
9. falochrony,
10. budowle ochrony brzegów morskich,
11. stopnie wodne

– wraz z obiektami związanymi z nimi technicznie i funkcjonalnie lub nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby ochrony przed powodzią.

W związku ze zmianami w metodyce klasyfikacji oraz kompetencjach w zakresie zarządzania gospodarką wodną, wynikającymi ze zmian w ustawie Prawo wodne, PGW Wody Polskie prowadziły systematycznie działania zmierzające do pełnej inwentaryzacji obiektów i urządzeń stanowiących mienie Skarbu Państwa, w stosunku do którego PGW Wody Polskie wykonuje uprawnienia właścicielskie.

Tab. 5.4. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2022 r. – środki finansowe

środki finansowe [tys. PLN]	piętrzenie jezior	zbiorniki sztuczne	stawy rybne	samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach	inne	ogółem
PGL Lasy Państwowe	0	0	0	0	0	0
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	5.960	0	0	889	6.849
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	571	0	0	0	571
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	0	103	0	0	0	103
samorządy	0	23.010	131	562	854	24.557
fundusze strukturalne UE	0	8.936	0	0	1.466	10.402
PGW Wody Polskie	0	7.948	0	1.226	0	9.174
inne	0	3.851	1.015	607	1.241	6.714
2022 r. ogółem	0	50.379	1.146	2.395	4.450	58.370
2021 r. ogółem	3.854	14.513	1.912	10.399	16.945	47.623

Źródło: Ministerstwo Infrastruktury.

Tab. 5.5. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2022 r. – efekty rzeczowe

efekty rzeczowe		j. m.	obiekty małej retencji nowe łącznie	obiekty małej retencji łącznie	piętrzenie jezior		zbiorniki sztuczne		stawy rybne		samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach		inne	
					nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem
liczba obiektów		[szt.]	106	32.014	1	366	56	4.346	5	8.069	2	18.847	42	386
powierzchnia zalewu		[ha]	153,73	81.466,27	0,20	36.106,80	134,31	11.453,34	4,47	33.459,11	—	—	14,75	447,02
przyrost pojemności zmagazyno- wanej wody	ogółem	[tys.m ³]	4.175,77	859.996,87	531,00	271.814,30	3.188,04	204.430,89	61,16	330.423,03	300,00	50.097,59	95,57	3.231,06
	w tym dla rolnictwa	[tys.m ³]	251,01	407.875,23	0,00	53.389,88	183,70	84.207,70	58,00	222.587,02	0,00	45.754,76	9,31	1.935,87
przewidywana powierzchnia nawodnień		[ha]	17,68	168,863,64	0,00	10.583,30	10,00	11.045,32	0,00	1.890,66	0,00	144.763,73	7,68	580,63

Źródło: jak w tab. 5.4.

5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa⁴⁴. Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej⁴⁵.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską, akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych

Urzędy Morskie w Gdyni i Szczecinie, zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość, z uwzględnieniem umorzenia, wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli wodnych

Zbiorcze wartości, z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych, mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty, w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych, nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

organ zarządzający	wartość brutto [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
Urząd Morski w Szczecinie	8.448.790	6.573.014
Urząd Morski w Gdyni	1.259.625	1.209.999
ogółem	9.708.415	7.783.013

Źródło: urzędy morskie.

⁴⁴ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1796).

⁴⁵ Art. 42 ust. 2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 960 z późn. zm.).

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODREBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd **Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasy Państwowe** i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami – **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i Agencja Mienia Wojskowego** oraz rezerwami strategicznymi – **Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych**.

6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁴⁶, państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. PGL Lasy Państwowe prowadzi działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywa koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki PGL Lasy Państwowe może w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (KOWR). W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie PGL Lasy Państwowe na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez PGL Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie PGL Lasy Państwowe mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa, lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

⁴⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1356 z późn. zm.). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

rodzaj nieruchomości	powierzchnia [ha]		wartość * [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
las	7.330.743	7.322.313	518.384.337	340.286.906
użytki rolne	134.113	135.127	706.779	579.930
nieużytki	89.594	89.613		
wody	9.128	9.071		
tereny różne	12.500	12.061		
grunty zabudowane i zurbanizowane	8.132	8.119		
pozostałe grunty nieleśne	33.836	35.813		
ogółem	7.618.046	7.612.117	519.091.116	340.866.836

* Wartość obejmuje wyłącznie wartość bilansową i pozabilansową gruntów, bez wartości aktywów trwałych (budynki, budowle, pozostałe urządzenia). Wyliczenie wartości nieruchomości według metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe z dnia 20 maja 2010 r.

Źródło: Dyrekcja Generalna PGL Lasy Państwowe.

Zmiany wartości lasów i pozostałych użytków gruntowych w stosunku do wartości za 2021 r. wynikały ze zmiany powierzchni gruntów, cech taksacyjnych drzewostanu i znacznego wzrostu średniej ceny drewna za pierwsze trzy kwartały 2022 r. (komunikat Prezesa GUS).

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządzała i gospodarowała składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 8,4 mld PLN (na koniec 2021 r. – 7,8 mld PLN).

Tab. 6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	7.081.201	6.843.954
maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	346.238	293.599
środki trwałe w budowie	401.303	295.769
inwestycje długoterminowe	91.233	94.297
w tym akcje i udziały	32.364	32.346
zapasy	375.329	265.687
należności krótkoterminowe	763.951	477.150
środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	7.971.861	4.423.050
aktywa ogółem bez gruntów	17.117.902	12.755.921
fundusz własny	13.032.847	9.625.245
w tym: kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe,	8.515.411	7.708.521
kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe z aktualizacji wyceny,	350.659	353.739
Fundusz Leśny	3.179.511	864.380

Źródło: PGL Lasy Państwowe – bilans.

Dyrektor Generalny mógł, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa lub przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogły stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego. 31 grudnia 2022 r. Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe reprezentował Skarb Państwa w następujących 9 spółkach:

1. BOŚ S. A. w Warszawie,
2. Fabryka Podłóg BIADKI Sp. z o. o. w Biadkach,
3. INWESTSTAR S. A. w Starachowicach,
4. Leśny Zakład Usługowy LASBUD Sp. z o. o. w Białymstoku,
5. MBANK S. A. w Warszawie,
6. PPHU „Grandel” Sp. z o. o. w Pile,
7. Przedsiębiorstwo Transportu Leśnego TRANSLAS Sp. z o. o. w Toruniu,
8. Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o. w Ustrzykach Dolnych,
9. Dobrze z Lasu Sp. z o. o. w Warszawie.

6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonuje **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa** (KOWR), działający na podstawie ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁴⁷.

Główne zadania realizowane przez KOWR obejmowały swoim zakresem:

1. gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa,
2. reprezentowanie Skarbu Państwa w określonych spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej,
3. promocję żywności i zwiększanie konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych, stabilizację rynków rolnych, rozwój obszarów wiejskich, innowacyjności i pomoc żywnościową.

KOWR wykonywał również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego⁴⁸ oraz ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁹.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2022 r. w Zasobie pozostawały grunty o ogólnej powierzchni **1.344.476 ha**⁵⁰.

⁴⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1308.

⁴⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2569.

⁴⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2097. KOWR zobowiązany jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha nieruchomości z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2022 r. do Funduszu Rekompensacyjnego została przekazana kwota 649 mln PLN (w 2021 r. – 270 mln PLN).

⁵⁰ Powierzchnia obejmuje pozostające w ewidencji Zasobu grunty w innym zagospodarowaniu (w dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu) oraz obce grunty (grunty, które z mocy prawa przeszły w gestię innych podmiotów, lecz pozostają w ewidencji Zasobu do czasu ich protokolarnego przekazania). Szczegółowe dane o gruntach i gospodarowaniu nimi zawiera „Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2022 r.”.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw

województwo	powierzchnia [ha]	
	2022 r.	2021 r.
dolnośląskie	192.620	193.481
kujawsko-pomorskie	80.891	81.132
lubelskie	35.673	36.057
lubuskie	95.182	95.759
łódzkie	18.072	18.335
małopolskie	13.690	13.760
mazowieckie	27.664	28.137
opolskie	65.958	66.206
podkarpackie	26.381	26.375
podlaskie	31.516	31.530
pomorskie	90.895	91.168
śląskie	34.364	34.526
świętokrzyskie	9.848	9.939
warmińsko-mazurskie	151.590	151.642
wielkopolskie	202.628	203.666
zachodniopomorskie	267.503	272.864
ogółem	1.344.476	1.354.577

Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2022 r.

W transakcjach zawieranych przez KOWR w 2022 r. średnia cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 43.446,- PLN/ha (w 2021 r. – 41.836,- PLN/ha). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wyniosła 58,4 mld PLN** (w 2021 r. - 56,7 mld PLN).

Tab. 6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan	wartość ewidencyjna [tys. PLN]	powierzchnia ogółem [ha]	przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych [PLN/ha]	szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych [mld PLN]
2022 r. ogółem	6.645.649	1.344.476	43.446	58,4
2021 r. ogółem	5.530.689	1.354.577	41.836	56,7

Źródło: sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności KOWR w 2022 r.

Tab. 6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

pozycja bilansu	wartość [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
rzeczowe aktywa trwałe	7.750.855	5.889.153
w tym: grunty ⁵¹ ,	6.645.649	5.530.689
budynki i budowle,	374.627	332.837
urządzenia techniczne i maszyny	10.933	5.240
majątek obrotowy	4.977.205	4.554.996
wartość funduszu własnego Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	11.448.131	9.976.393

Źródło: bilans KOWR – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa mógł ulegać zmianom w wyniku następujących działań:

1. dzierżawy i sprzedaży mienia,
2. nieodpłatnego przekazywania gruntów z Zasobu na rzecz jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw),
3. nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia przez PGL Lasy Państwowe,
4. nieodpłatnego przekazania gruntów kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego,
5. nieodpłatnego przekazania gruntów innym uprawnionym podmiotom (m. in.: parkom narodowym, spółdzielniom mieszkaniowym, Polskiej Akademii Nauk, izmom rolniczym lub też nadanie na własność osobom – dożywotnim użytkownikom),
6. przekazania gruntów z Zasobu w innych formach (np. wniesienie jako aport do spółek, przekazanie gruntów pod wodami do regionalnych zarządów gospodarki wodnej lub marszałka województwa).

Natomiast nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stawały się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. z 2021 r. poz. 2092). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych, uwzględniającą cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy, w którym położona jest nieruchomość.

Tab. 6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan *	przejęte do ZWRSP	sprze- dane	prze- ka- zane nieod- płatnie	pozosta- jące w ZWRSP	w tym:		
					w dzierża- wie	w zarządzie i użytkowaniu wieczystym	do rozdyspo- nowania **
					[w tys. ha]		
2022 r. ogółem	4.758,0	2.731,0	682,6	1.344,5	1.069,5	69,9	166,6
2021 r. ogółem	4.754,8	2.726,0	674,2	1.354,6	1.062,0	70,3	222,3

* Narastająco od początku działalności (od 1992 r.) do 31 grudnia 2022 r.

** W tym grunty obce, do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów lecz pozostają w ewidencji Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa do czasu ich protokolarnego przekazania tym podmiotom (28,8 tys. ha).

Źródło: jak w tab. 6.3.

Od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw⁵² podstawową formą zagospodarowania państwowych gruntów rolnych stała się dzierżawa.

W 2022 r. wydzierżawiono ogółem 36,4 tys. ha (w 2021 r. – 35,8 tys. ha) na podstawie ponad 3,8 tys. zawartych umów. Zmiana wynikała m. in. z przygotowania do dzierżawy znacznej powierzchni gruntów i rotacji nieruchomości wydzierżawionych, związanej z czasowym ich użytkowaniem. Wiązało się to z wygaśnięciem umów dzierżawy w związku z upływem terminów, na jakie zostały zawarte, rozwiązywaniem umów na skutek skorzystania przez dzierżawcę z pierwszeństwa nabycia lub też wyłączeniem części nieruchomości z trwających umów dzierżawy.

Sprzedaż nieruchomości z Zasobu była możliwa tylko na ściśle określonych warunkach i dotyczyła jedynie dwóch sytuacji: gdy nieruchomość rolna miała powierzchnię do 2 ha oraz w przypadku nieruchomości rolnej o większej powierzchni, o ile sprzedaż była szczególnie uzasadniona ze względów społeczno-gospodarczych (po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi). W 2022 r. zrealizowana sprzedaż nieruchomości Zasobu wyniosła 5.003 ha (wobec 4.872 ha w roku ubiegłym), z czego 2.312 ha sprzedano bez przetargu (w tym 1.688 ha dzierżawcom w ramach przysługującego im prawa pierwszeństwa w nabyciu), a 2.690 ha w trybie przetargowym. Szczególną grupę nabywców stanowiły osoby fizyczne, określane jako Zabuzanie. Nabywanie nieruchomości przez Zabuzan reguluje ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁵³. Do końca 2022 r. Zabuzanie zakupili z Zasobu 5,5 tys. ha ziemi za łączną kwotę 102,8 mln PLN (w samym 2022 r. osoby z przedmiotowymi uprawnieniami nabyły 2,1 ha ziemi z Zasobu w ramach dwóch umów o wartości 89 tys. PLN).

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania, organom właściwym do spraw gospodarowania wodami publicznymi przekazano nieodpłatnie łącznie prawie 247 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w samym 2022 r. – 6,1 tys. ha), na rzecz PGL Lasy Państwowe przekazano łącznie 155,6 tys. ha (w samym 2022 r. – 312 ha), kościelnym osobom prawnym przekazano łącznie ponad 90 tys. ha (w samym 2022 r. – 66 ha), jednostkom samorządu terytorialnego przekazano łącznie 60,3 tys. ha (w samym 2022 r. – 513 ha), a innym uprawnionym jednostkom i podmiotom – łącznie ponad 67 tys. ha (w samym 2022 r. – 804 ha).

⁵² Dz. U. z 2022 r. poz. 507.

⁵³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2097.

6.2.3. Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składały się inne składniki, m. in. 5,7 tys. mieszkań, 52 obiekty rolno-przemysłowe i usługowe oraz 102 zespoły dworskie i pałacowo-parkowe.

Na koniec 2022 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonywał prawa z udziałów i akcji oraz sprawował nadzór właścicielski nad działalnością 46 spółek, których wykaz znajduje się poniżej (z tego: 31 spółek hodowli roślin i zwierząt oraz 15 spółek w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz innych ustaw):

1. Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.,
2. Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek,
3. Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębówka Sp. z o. o.,
4. Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.,
5. Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.,
6. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.,
7. Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o. o.,
8. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.,
9. Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o. Głogówek,
10. Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.,
11. Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.,
12. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowskim Sp. z o. o.,
13. Hodowla Zarodowa Zwierząt „Żołędnica” Sp. z o. o.,
14. Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.,
15. Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.,
16. Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.,
17. Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.,
18. Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.,
19. „Mścice” Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.,
20. Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.,
21. Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.,
22. Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.,
23. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.,
24. Ośrodek Hodowli Zarodowej Osiecinia Sp. z o. o.,
25. Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.,
26. Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.,
27. Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.,
28. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.,
29. Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.,
30. Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.,
31. PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.,
32. Stacja Hodowli i Unasienienia Zwierząt Sp. z o. o.,
33. Widawa Sp. z o. o.,
34. Gospodarstwo Agro-Turystyczne Kutry Sp. z o. o.,
35. Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Poznaniu siedzibą w Tulcach Sp. z o. o.,
36. Vitra Trade Sp. z o. o. w likwidacji,
37. Krajowa Grupa Spożywcza S. A.,
38. Wesoła Sp. z o. o.,
39. PZZ Trzemeszno Sp. z o. o.,
40. Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo Sp. z o. o.,
41. Jurajski AGRO FRESH Park S. A.,
42. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o. o.,
43. TDM "ARRTRANS" S. A. w likwidacji w upadłości,

44. EURO-PARK Ząbkowice Sp. z o. o.,
45. Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna Sp. z o. o.,
46. POLGRUNT Sp. z o. o.

31 jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów miało status spółek strategicznych, nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO

Na podstawie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego⁵⁴, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz praw własności i innych praw rzeczowych m. in. w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność:

1. wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych,
2. zajętych pod budowlę i urządzenia związane z nieruchomościami wykorzystywanymi do zakwaterowania,
3. uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa, jeżeli przedstawiona przez Agencję propozycja wykorzystania tych nieruchomości uzasadnia ich przekazanie w celu realizacji zadań Agencji.

Agencja wykonywała zadania własne oraz powierzone jej przez Ministra Obrony Narodowej zadania zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należały:

1. gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, w tym obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym,
2. obrót mieniem, w tym sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury,
3. przejmowanie i nabywanie mienia,
4. prowadzenie działalności gospodarczej,
5. podejmowanie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej oraz wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii dla potrzeb Sił Zbrojnych,
6. budowanie domów mieszkalnych,
7. wytwarzanie, przechowywanie i obrót materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym,
8. współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa w zakresie realizacji obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa,
9. organizacja przedsięwzięć związanych z promocją Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadania zlecone to przede wszystkim zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów, planowanie i realizację inwestycji, wypłacanie osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, obsługa przekazanych kompleksów magazynowych oraz zbywanie podmiotom wskazanym przez Ministra Obrony Narodowej mienia ruchomego przekazanego Agencji przez tego Ministra.

⁵⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2061 z późn. zm.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
grunty	818.786	755.989
budynki, lokale i budowle	2.503.929	2.546.225
udziały w sp. z o. o. oraz spółdzielniach mieszkaniowych	1.022.111	1.013.206

Źródło: sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności AMW za 2022 r.

Wartość księgowa netto majątku trwałego Skarbu Państwa powierzonego AMW według stanu na 31 grudnia 2022 r. wynosiła **4.438.185 tys. PLN** (na koniec 2021 r. kwota ta wynosiła 4.388.955 tys. PLN).

Zgodnie z ustawą o Agencji Mienia Wojskowego, wynik finansowy brutto Agencji obciążają określone odpisy. Odpis w wysokości 100 % wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjonowanymi i niekoncesjonowanymi ruchomymi składnikami majątku, przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych. Odpis w wysokości 93 % wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego⁵⁵.

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wносить mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje Agencja w imieniu Skarbu Państwa. 31 grudnia 2022 r. Agencja Mienia Wojskowego reprezentowała Skarb Państwa w następujących 5 spółkach:

1. AMW INVEST Sp. z o. o.,
2. AMW REWITA Sp. z o. o.,
3. AMW SINEVIA Sp. z o. o.,
4. AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.,
5. MAZOWIECKI PORT LOTNICZY WARSZAWA-MODLIN Sp. z o. o.

31 grudnia 2022 r. w dyspozycji AMW pozostawało 1.860 nieruchomości gruntowych, stanowiących wyłączną własność Skarbu Państwa, o łącznej powierzchni 2.770,0298 ha. W zasobie AMW znajdowało się 351 budynków mieszkalnych, 64 budynki internatowe i 1.721 budynków o innym przeznaczeniu. Pozostały zasób AMW to udziały w nieruchomościach wspólnych, związane głównie z własnością niewyodrębnionych lokali mieszkalnych Skarbu Państwa w budynkach wspólnot mieszkaniowych, a także nieruchomości oddane w trwały zarząd oraz nieruchomości, których Agencja była użytkownikiem wieczystym. W 2022 r. przejęto 5 nieruchomości o łącznej powierzchni 2,7118 ha, trwale zbędne dla potrzeb resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz resortu obrony narodowej.

⁵⁵ Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym za rok 2022 ustalono tylko odpis dla MON w wysokości 45.846 tys. PLN, tj. 117,1% planu rocznego (w 2021 r. odpis dla MON i MSWiA w wysokości 38.377 tys. PLN, tj. 148,1% planu rocznego).

6.4. REZERWY STRATEGICZNE

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o rezerwach strategicznych⁵⁶, rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia wykonywania zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, realizacji interesów narodowych Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego, wypełnienia jej zobowiązań międzynarodowych, a także udzielania pomocy i wsparcia podmiotom prawa międzynarodowego publicznego.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje, elementy infrastruktury krytycznej, moc produkcyjna, moc usługowa, zwierzęta gospodarskie, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne⁵⁷, materiały wybuchowe, broń, amunicja oraz ich istotne części, ładunki miotające oraz wyroby i technologie o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym⁵⁸, produkty biobójcze, a także inne – niezbędne do realizacji celów, o których mowa w ustawie o rezerwach strategicznych.

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁵⁹, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie o rezerwach strategicznych. Tworzy je, w drodze decyzji, Prezes Rady Ministrów zgodnie z Rządowym Programem Rezerw Strategicznych lub poza tym Programem (art. 14 ustawy o rezerwach strategicznych). Program ten powinien zawierać co najmniej określenie asortymentu i jego ilość oraz przeznaczenie tworzonych rezerw strategicznych, a decyzję o utworzeniu rezerw strategicznych wykonuje Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych. Zakres działania Agencji określa art. 31 ustawy o rezerwach strategicznych. Obejmuje on m. in. prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej, służącej do utrzymywania rezerw strategicznych oraz innych inwestycji związanych z wykonywaniem zadań.

W zakresie ropy naftowej i produktów naftowych tworzone są zapasy interwencyjne. Składają się na nie zapasy obowiązkowe, tworzone przez przedsiębiorców oraz zapasy agencyjne, tworzone przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych, zgodnie z ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym⁶⁰, nadzorowaną przez Prezesa Rady Ministrów. Zapasy interwencyjne tworzone są na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Zapasy agencyjne stanowią uzupełnienie zapasów obowiązkowych, a ich stan ma zapewnić pokrycie dziewięćdziesięciodniowego importu ropy i produktów naftowych netto, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych. Zatem minimalne zapasy agencyjne ropy naftowej i paliw powinny odpowiadać co najmniej różnicy pomiędzy dziewięćdziesięciodniowymi zapasami a poziomem zapasów obowiązkowych sektora.

⁵⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1513 z późn. zm.

⁵⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2301 z późn. zm.

⁵⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 1650.

⁵⁹ *W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.*

⁶⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1537 z późn. zm.

Zapasy interwencyjne minister właściwy do spraw energii uwalnia w przypadkach i w trybie, o którym mowa w ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym, natomiast rezerwy strategiczne są udostępniane na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów zgodnie z ustawą o rezerwach strategicznych.

W 2022 r. obowiązywał, przyjęty 23 września 2022 r. przez Radę Ministrów w trybie obiegowym, Rządowy Program Rezerw Strategicznych na lata 2022-2026.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych 31 grudnia 2021 r. wynosiła **11.900.289 tys. PLN** (w cenach ewidencyjnych⁶¹) wobec 7.483.330 tys. PLN na koniec roku 2021 (poz. B.I.4, bez uwzględniania towarów pozostałych).

⁶¹ Wartość zapasów zgodnie z bilansem Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych.

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej tj. organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe tworzone do obsługi organów, jak również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej, świadczące usługi publiczne, których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶², tworzą:

1. organy władzy publicznej, w tym: organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały,
2. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki,
3. związki metropolitalne,
4. jednostki budżetowe,
5. samorządowe zakłady budżetowe,
6. agencje wykonawcze,
7. instytucje gospodarki budżetowej,
8. państwowe fundusze celowe,
9. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS,
10. Narodowy Fundusz Zdrowia,
11. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
12. uczelnie publiczne,
13. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne,
14. państwowe i samorządowe instytucje kultury,
15. inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banków i spółek prawa handlowego,
16. Bankowy Fundusz Gwarancyjny⁶³.

7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach, Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego. Natomiast nieruchomości, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

⁶² Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 z późn. zm.

⁶³ Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. z 2022 r. poz. 2253 z późn. zm.) Fundusz nie jest państwową osobą prawną i nie jest inną państwową jednostką organizacyjną.

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych prowadzona jest również według przepisów tejże ustawy oraz ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶⁴ i aktów wykonawczych. Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych, a dokumenty te wykorzystano przygotowując niniejsze Sprawozdanie.

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju

nazwa lub dysponent części budżetowej ⁶⁵	liczba jednostek budżetowych	
	2022 r.	2021 r.
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	1	1
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Urząd Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	4	3
Minister Cyfryzacji	2	1
Minister Finansów	21	20
Minister Aktywów Państwowych	1	1
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	296	296
Minister Sportu i Turystyki	1	1
Minister Obrony Narodowej	92	92
Minister Edukacji i Nauki	13	13
Minister Rodziny i Polityki Społecznej	31	31
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	92	92
Minister Sprawiedliwości	427	431
Minister Klimatu i Środowiska	31	31
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	49	49
Minister Spraw Zagranicznych	2	2
Minister Zdrowia	38	39
Minister Rozwoju i Technologii	4	4
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	2	2
Minister Infrastruktury	16	16
Urząd Zamówień Publicznych	1	1

⁶⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 120 z późn. zm.

⁶⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 907 z późn. zm.).

Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	7	7
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	1	1
Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	13	13
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
regionalne izby obrachunkowe	16	16
powszechne jednostki organizacyjne prokuratury	58	58
samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15	1	1
urzędy centralne ogółem	1.409	1.411
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	55	55
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	51	51
Wojewoda Małopolski	50	50
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	56	56
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	49	49
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	37	37
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	52
Wojewoda Wielkopolski	76	76
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
urzędy wojewódzkie ogółem	848	848

Źródło: Ministerstwo Finansów – Informacja o liczbie jednostek organizacyjnych działających w ramach części budżetowej według stanu na 31 grudnia 2022 r., obliczenia PGRP.

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

dysponent części budżetowej	typy jednostek	liczba	
		2022 r.	2021 r.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	ambasady	96	94
	instytuty polskie	25	25
	konsulaty generalne	37	37
	stałe przedstawicielstwa	9	9
	agencje konsularne i konsulaty	1	1
	inne	2	2
	ogółem	170	168
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	wydziały w przedstawicielstwach Rzeczypospolitej Polskiej	4	4
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Wydział Polityki Regionalnej i Spójności przy Stałym Przedstawicielstwie Rzeczypospolitej Polskiej Unii Europejskiej w Brukseli	1	1

Źródło: dane urzędów.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym

dysponent części budżetowej	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo-terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko-terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem *	
									2022 r.	2021 r.
	[tys. PLN]									
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305.654	110.595	16.807	5.307	0	9.431	1.068	968	458.572	450.319
Kancelaria Sejmu	305.654	110.335	17.961	11.233	0	10.295	1.409	825	608.583	617.111
Kancelaria Senatu	257.593	237.470	49.391	14.266	0	8.233	28.697	5.879	31.001	29.215
Sąd Najwyższy	10.301	3.284	6.246	272	0	998	7.680	1.923	191.729	181.526
Naczelny Sąd Administracyjny	26.938	156.764	3.895	0	302	128	1.162	1.265	470.727	483.993
Trybunał Konstytucyjny	77.612	346.174	9.146	1.723	20.533	810	10.468	3.158	19.963	20.895
Najwyższa Izba Kontroli	3.810	14.481	1.204	0	0	0	254	121	163.878	144.558
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	13.702	100.865	26.962	1.212	0	2.249	4.931	6.513	54.805	38.342
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	12.592	28.130	4.103	8.416	0	0	441	166	229.552	212.115
Urząd Ochrony Danych Osobowych	0	172	935	0	138.962	233	39.749	49.306	4.127	3.210
Krajowe Biuro Wyborcze	0	471	2.456	0	0	0	411	183	16.182	16.167
Państwowa Inspekcja Pracy	2.731	4.119	5.222	0	0	114	856	29	132.611	106.761
IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	11.231	80.886	12.684	237	0	195	20.045	6.095	380.976	366.473
Rzecznik Praw Dziecka	88.274	221.817	24.495	16.040	1.993	5.874	5.869	3.376	875	336
Krajowa Rada Sądownictwa	0	0	771	0	0	0	0	5	1.455	1.515

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	347.988	82.804	95.129	260.186	22.531.451	409	1.239.910	2.481.282	27.080.423	24.997.337
Ministerstwo Finansów	485.663	2.104.938	1.312.439	357.281	3.126.003	27.794	973.442	2.882.893	38.380.869	33.369.398
Ministerstwo Aktywów Państwowych	611	23.790	21.812	64.854	112.421.478	152	239	602	112.533.904	147.252.899
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	572.157	1.829.487	102.174	356.133	380.532	3.164	1.819.107	60.254	5.124.432	8.792.672
Ministerstwo Sportu i Turystyki	934.757	1.653.714	1.976	0	2.871	241	29.339	524.795	3.148.819	385.731
Ministerstwo Edukacji i Nauki	98.114	25.112	41.129	49.088	931	537	232.711	77.375	592.830	426.952
Ministerstwo Obrony Narodowej	12.860.178	13.357.315	23.306.670	7.345.237	1.793	34.267.427	52.174.924	494.228	146.468.586	124.295.044
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	76.303	145.216	12.139	11.784	1.415	1.324	654.395	27.424.917	28.330.781	48.550.232
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	195.082	375.790	68.808	101.097	1.464	11.511	16.158	13.474	800.353	684.127
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	61.396	41.520	4.585	17.850	1.277.620	531	2.434.875	899.115	4.746.200	2.477.694
Ministerstwo Sprawiedliwości	1.155.898	5.739.078	777.537	806.741	217.725	137.271	1.708.046	957.539	11.707.087	10.893.137
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	196.171	72.632	19.167	7.583	1.302.036	554	288.362	5.513.522	7.412.302	3.540.919
Ministerstwo Infrastruktury	34.112.019	161.217.377	530.623	53.561.697	27.849.985	76.642	2.635.127	7.309.016	288.361.086	285.914.108
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	44.111	187.072	69.763	7.182	619.941	1.450	18.580.929	254.912	19.800.147	2.359.416
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	2.539.037	6.676.101	2.223.341	1.221.600	132.562	510.268	681.261	1.867.918	16.089.922	15.594.409
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	780.801	2.250.413	462.090	225.823	1.059	641	47.960	341.465	4.518.038	4.157.874

Ministerstwo Zdrowia	31.452	112.011	118.119	440.933	37.213	276.914	3.343.461	5.365.606	9.752.907	4.438.262
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	1.352	0	34	0,4	54	72	26.869	18.168
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	669	110	250	0	252.083	390.830	644.161	982.953
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	689	17.337	16.342	1.844	1.727	0	18.529	517	61.646	38.164
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	687	0	120	113	819	89	1.833	1.101
Centralne Biuro Antykorupcyjne	50.531	81.379	33.437	38.462	0	1.609	9.301	1.996	222.862	185.188
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	275.415	321.055	27.163	54.940	16	6.997	13.725	11.798	711.239	675.189
Główny Urząd Statystyczny	15.935	79.304	22.972	39.450	1	3.930	4.497	3.895	198.279	219.802
Agencja Wywiadu	132.772	150.249	79.019	1.726	0	1.511	2.182	3.322	379.127	379.923
Wyższy Urząd Górniczy	4.937	10.619	1.240	57	0	51	282	29	17.242	16.175
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	16.518	15.885	8.473	0	0	692	665	1.075	47.116	40.609
Główny Urząd Miar	80.424	23.344	40.032	44.180	0	1.707	5.403	1.355	205.538	172.564
Polski Komitet Normalizacyjny	7.094	38.047	1.477	0	0	26	241	91	49.541	48.398
Rzecznik Praw Pacjenta	0	0	438	0	0	41	435	6.907	8.344	919
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	2.941	928	0	116	167	59	5.797	3.786
Urząd Transportu Kolejowego	0	2.276	22.154	2.712	0	42	1.011	551	32.048	13.097
Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	0	0	279	0	29	89	26.436	4.847	31.754	30.050
Rządowe Centrum Legislacji	0	178	1.889	45	0	36	257	294	3.131	2.373
Urząd Komunikacji Elektronicznej	7.249	15.862	22.656	17.546	5	0	865.815	4.664	937.181	495.655

samorządowe kolegia odwoławcze	1.730	8.304	2.634	0	0	68	1.360	325	15.679	15.756
Prokuratura Krajowa	177.579	874.191	99.521	117.639	44.901	2.092	49.049	10.245	1.402.825	4.749.200
Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15	0	0	493	1.277	0	0	381	101	2.253	434
urzędy i instytucje centralne ogółem	56.073.048	198.837.368	29.719.689	65.208.106	170.114.952	35.365.078	88.235.040	56.136.822	732.618.190	728.892.248

* Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”.

Źródło: bilanse łączne urzędów i instytucji.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

dysponent części budżetowej – urząd wojewódzki	aktywa trwałe razem *	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo- terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko- terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem *	
										2022 r.	2021 r.
										[tys. PLN]	
Dolnośląski	330.772	65.081	117.050	123.193	6.104	19.083	3.071	79.232	69.679	483.623	393.804
Kujawsko-Pomorski	153.850	19.284	73.256	51.759	8.173	737	16.901	22.498	153.511	347.095	242.605
Lubelski	608.135	35.526	466.135	80.197	11.767	14.144	5.224	48.153	45.790	708.248	703.992
Lubuski	199.269	13.838	115.642	64.599	351	4.660	1.081	13.835	62.410	276.652	201.996
Łódzki	244.797	21.656	88.258	115.535	6.426	11.325	11.721	109.668	142.628	509.207	364.139
Małopolski	404.147	102.026	140.917	105.859	47.225	5.011	4.286	45.286	44.518	498.398	511.463
Mazowiecki	651.775	211.860	220.054	200.546	4.462	10.052	49.468	461.248	226.047	1.388.585	1.231.758
Opolski	104.294	15.490	38.757	49.549	93	46	2.081	11.225	31.054	149.178	143.378
Podkarpacki	460.173	25.510	302.661	100.512	30.608	85	74.835	26.939	77.960	640.096	503.682
Podlaski	435.084	59.758	263.596	105.195	3.248	2.626	11.429	7.359	54.405	508.504	503.337
Pomorski	263.700	45.948	91.164	81.924	43.945	622	5.357	24.122	104.035	397.370	316.886
Śląski	231.930	29.182	102.779	92.845	4.857	1.188	27.676	1.586.811	98.547	1.946.206	854.768
Świętokrzyski	138.219	13.940	76.726	45.639	729	567	9.931	26.169	81.590	255.927	178.287
Warmińsko-Mazurski	329.646	30.692	227.548	66.421	4.402	312	13.758	24.971	28.350	396.910	376.880
Wielkopolski	380.624	79.010	163.723	135.456	1.607	412	21.917	47.660	124.794	575.027	445.646
Zachodniopomorski	219.551	47.441	60.409	92.999	17.956	521	7.107	24.502	34.790	286.167	244.108
urzędy wojewódzkie ogółem	5.155.967	816.243	2.548.674	1.512.226	191.953	71.391	265.843	2.559.679	1.379.912	9.367.194	7.216.730

* Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”.

Źródło: bilanse łączne urzędów wojewódzkich.

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

dysponenci zasobów zasób	wartość [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	609.684.601	649.405.030
jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	7.071.092	5.807.922
ogółem	616.755.693	655.212.952

Źródło: bilanse dysponentów części budżetowych, obliczenia PGRP.

7.2. AGENCJE WYKONAWCZE

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

1. **Narodowe Centrum Badań i Rozwoju**⁶⁶, powołane do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa,
2. **Narodowe Centrum Nauki**⁶⁷, powołane do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m. in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze,
3. **Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych**⁶⁸, który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczałnictwa odmianowego oraz ochrony prawnej odmian roślin,
4. **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa**⁶⁹, do której należy wspieranie inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa, przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji, poprawy struktury agrarnej m. in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią,
5. **Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości**⁷⁰, realizująca zadania z zakresu administracji rządowej, określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu,

⁶⁶ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 2279).

⁶⁷ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153).

⁶⁸ Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2109).

⁶⁹ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199).

⁷⁰ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2023 r. poz. 462 z późn. zm.).

6. **Polska Agencja Kosmiczna**⁷¹, powołana celem wspierania polskiego przemysłu kosmicznego poprzez łączenie świata biznesu i nauki oraz świadczenie pomocy rodzimym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA) oraz działań na rzecz rozwoju technik satelitarnych, znajdujących zastosowanie na co dzień w komunikacji, nawigacji, monitoringu środowiska lub prognozowaniu pogody,
7. **Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego**⁷², powołany celem wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także działalności pożytku publicznego i wolontariatu, w zakresie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁷³,
8. **Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych** (następca prawny Agencji Rezerw Materiałowych), **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa** oraz **Agencja Mienia Wojskowego**, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa.

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

nazwa agencji	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
		2022 r.	2021 r.
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	710	185
Narodowe Centrum Nauki	Minister Edukacji i Nauki	12.587	10.396
Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych *	Prezes Rady Ministrów	12.479.412	7.645.939
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	153.109	88.186
Agencja Mienia Wojskowego **	Minister Obrony Narodowej	4.471.500	4.393.056
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	30.660	29.564
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	-259.115	-258.974
Polska Agencja Kosmiczna	Minister Rozwoju i Technologii	23.429	10.444
Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego	-2.128	-1.646
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	253.785	57.807

* Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.

Źródło: podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

⁷¹ Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1957).

⁷² Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1618).

⁷³ Dz. U. z 2023 r. poz. 571.

7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, instytucje te mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się m. in.: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie, przekazane w formie użyczenia przez organ założycielski oraz mienie nabyte z własnych środków. Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno instytucji gospodarki budżetowej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja ta może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla fundusz instytucji gospodarki budżetowej.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

nazwa instytucji	organ nadzorujący	fundusz instytucji [tys. PLN]	
		2022 r.	2021 r.
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	9.600	9.804
Centrum Obsługi Administracji Rządowej	Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów	261.381	258.383
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	427.869	443.296
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	15.638	7.447
Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	109.792	99.473
Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Krakowie	6.133	6.051
Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Cyfryzacji	88.865	67.452
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	24.748	10.825
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	1.388	1.187
Centrum Cyberbezpieczeństwa Zamość	Minister Sprawiedliwości	5.643	214
Krajowy Instytut Mediów	Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	11.082	63.157

Źródło: jak w tab. 7.6.

7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁷⁴ (PFRON) jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6 % wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Przychodami są również wpłaty od publicznych i niepublicznych uczelni, publicznych i niepublicznych szkół, publicznych i niepublicznych przedszkoli, publicznych i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, placówek resocjalizacyjnych, publicznych i niepublicznych żłobków, a także klubów dziecięcych, w których wskaźnik osób niepełnosprawnych jest mniejszy niż 2 % (zgodnie z art. 21 ust. 2b ustawy).

Wartość netto zasobów (funduszy własnych) PFRON na koniec roku 2022 wynosiła **2.892.368 tys. PLN** (na koniec 2021 r. – 2.396.715 tys. PLN).

7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁷⁵. Akademia działa poprzez organy oraz korporacje uczonych, utworzone przez Akademię instytuty naukowe posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne. Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej. Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo-rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe takie, jak: archiwa, biblioteki, muzea, zagraniczne stacje naukowe, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki.

31 grudnia 2022 r. wartość funduszu własnego, zgodnie z bilansem łącznym PAN, wynosiła **1.141 mln PLN** (1.147 mln PLN na 31 grudnia 2021 r.).

7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁷⁶.

⁷⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2023 r. poz. 100 z późn. zm.).

⁷⁵ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796 z późn. zm.).

⁷⁶ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.).

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

organizator instytucji kultury	liczba instytucji	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze instytucji
		[tys. PLN]		
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	68	2.650.965	2.957.766	2.670.209
Minister Obrony Narodowej	5	667.995	676.628	667.995
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1.013	1.737	1.013
IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	1	55.670	55.672	55.670
Minister Zdrowia	1	8.355	10.457	8.355
2022 r. ogółem	76	3.383.998	3.702.260	3.403.242
2021 r. ogółem	71	2.502.605	2.762.748	2.504.907

Źródło: jak w tab. 7.6.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie właściwi do spraw kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia⁷⁷. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu państwa oraz środki z innych źródeł.

7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia⁷⁸. Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej w formie spółki kapitałowej, jednostki budżetowej, jednostki wojskowej i samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całodobowe szpitalne i inne niż szpitalne świadczenia zdrowotne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

Samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁷⁹. Ponadto, SP ZOZ nie mogą zostać przekształcone w jednostki budżetowe.

⁷⁷ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. z 1998 r. nr 148 poz. 970).

⁷⁸ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 991 z późn. zm.).

⁷⁹ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2023 r. poz. 318 z późn. zm.).

Skarb Państwa przekazał samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą, wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

organ założycielski	liczba zakładów	wartość wkładu Skarbu Państwa *	fundusz własny	fundusz założycielski
		[tys. PLN]		
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	275.380	492.071	491.728
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	6 (zakłady rehabilitacji rolników)	36.756	47.497	37.680
Minister Obrony Narodowej	45 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	348.516	517.361	589.266
Minister Zdrowia	23 łącznie	257.671	939.929	297.177
	21 (centra krwiodawstwa)	169.314	851.571	171.962
	2 (inne SP ZOZ)	88.357	88.357	125.216
2022 r. ogółem	103	918.323	1.996.858	1.415.850
2021 r. ogółem	105	947.306	2.050.136	1.453.530

* Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: jak w tab. 7.6.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej gospodaruje posiadanym mieniem. Zgodnie z brzmieniem art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, zbycie aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie na zasadach określonych przez podmiot tworzący.

7.8. UCZELNIE PUBLICZNE

Uczelnie, pełniąc misję prowadzenia najwyższej jakości kształcenia oraz działalności naukowej, kształtowania postaw obywatelskich, a także poprzez uczestnictwo w rozwoju społecznym oraz tworzeniu gospodarki opartej na innowacjach, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnie jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania,

wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej z poszanowaniem standardów międzynarodowych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia i działalności naukowej oraz z uwzględnieniem szczególnego znaczenia społecznej odpowiedzialności nauki⁸⁰.

Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, natomiast wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego.

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz odpowiednio: Minister Obrony Narodowej – w odniesieniu do uczelni wojskowych, minister właściwy do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do uczelni służb państwowych, minister właściwy do spraw kultury – w odniesieniu do uczelni artystycznych, minister właściwy do spraw zdrowia – w odniesieniu do uczelni medycznych, a minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w odniesieniu do uczelni morskich⁸¹.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych, także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską, ustawy regulujące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze zasadnicze
		[tys. PLN]		
Prezes Rady Ministrów	1	36.181	36.213	36.181
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1.421.989	1.423.343	1.444.026
Minister Obrony Narodowej	5	2.635.563	2.695.496	2.635.563
Minister Edukacji i Nauki	92	33.150.295	34.014.325	33.192.368
Minister Infrastruktury	2	286.036	320.830	286.036
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	141.891	144.153	141.891
Minister Sprawiedliwości	2	191.515	194.999	191.663
Minister Zdrowia	10	7.399.613	7.596.032	7.423.773
2022 r. ogółem	133	45.263.083	46.425.392	45.351.500
2021 r. ogółem	132	43.254.413	44.181.346	43.372.597

Źródło: jak w tab. 7.6.

⁸⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

⁸¹ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

7.9. PARKI NARODOWE

Państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe enumeratywnie wykazane w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁸². Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy Prawo przedsiębiorców wraz z ograniczeniami wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

l. p.	nazwa parku narodowego	fundusz własny [tys. PLN]	
		2022 r.	2021 r.
1.	Babiogórski Park Narodowy z siedzibą w Zawoi	32.403	30.557
2.	Białowiecki Park Narodowy z siedzibą w Białowieży	16.683	16.788
3.	Biebrzański Park Narodowy z siedzibą w Osowcu Twierdzy	24.043	20.356
4.	Bieszczadzki Park Narodowy z siedzibą w Ustrzykach Górnych	1.106.257	1.103.390
5.	Drawieński Park Narodowy z siedzibą w Drawnie	8.917	8.595
6.	Gorczański Park Narodowy z siedzibą w Porębie Wielkiej	13.054	13.625
7.	Kampinoski Park Narodowy z siedzibą w Izabelinie	4.633.069	4.623.130
8.	Karkonoski Park Narodowy z siedzibą w Jeleniej Górze	21.477	20.914
9.	Magurski Park Narodowy z siedzibą w Krempnej	10.960	10.589
10.	Narwiański Park Narodowy z siedzibą w Kurowie	9.704	9.170
11.	Ojcowski Park Narodowy z siedzibą w Ojcowie	16.503	15.183
12.	Park Narodowy „Bory Tucholskie” z siedzibą w Charzykowach	3.393	3.353
13.	Park Narodowy Gór Stołowych z siedzibą w Kudowie-Zdroju	44.033	36.626
14.	Park Narodowy „Ujście Warty” z siedzibą w Chyrzynie	24.164	23.048
15.	Pieniński Park Narodowy z siedzibą w Krościenku nad Dunajcem	118.743	117.887
16.	Poleski Park Narodowy z siedzibą w Urszulinie	94.245	93.902
17.	Roztoczański Park Narodowy z siedzibą w Zwierzyńcu	643.051	639.072
18.	Słowiński Park Narodowy z siedzibą w Smołdzinie	31.888	30.639
19.	Świętokrzyski Park Narodowy z siedzibą w Bodzentynie	370.542	366.569
20.	Tatrzański Park Narodowy z siedzibą w Zakopanem	2.226.112	2.217.507
21.	Wielkopolski Park Narodowy z siedzibą w Jeziorach	18.371	18.291
22.	Wigierski Park Narodowy z siedzibą w Krzywem	24.412	20.024
23.	Woliński Park Narodowy z siedzibą w Międzyzdrojach	27.530	26.580
ogółem		9.519.554	9.456.795

Źródło: jak w tab. 7.6.

7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI

Przedstawiane w tej części Sprawozdania państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych, innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami

⁸² Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.

mienia Skarbu Państwa, a są one pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁸³, natomiast środki tych funduszy pochodzą z wpłat budżetu państwa, z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw, innych opłat (np. koncesyjnych), kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych lub uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych opisanych instytucji.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁸⁴ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁸⁵ służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są przede wszystkim wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych, pobieranych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Polską Organizację Turystyczną⁸⁶ utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie.

Polski Instytut Sztuki Filmowej⁸⁷ został utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagranyymi na nich filmami oraz nadawców programów telewizyjnych, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowych.

Osobowość prawną mają również jednostki dozoru technicznego⁸⁸: **Urząd Dozoru Technicznego (UDT)** oraz **Transportowy Dozór Techniczny (TDT)**.

Do zakresu działania UDT należy m. in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym oraz przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, a także wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania TDT należy wykonywanie dozoru technicznego nad m. in.: urządzeniami technicznymi na obszarach kolejowych, w kolejowych pojazdach szynowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi, wyciągami narciarskimi, zbiornikami wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej, urządzeniami technicznymi na statkach morskich i żegludze śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenach portów i przystani morskich lub żegludgi

⁸³ Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej, stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz, zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

⁸⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.).

⁸⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.).

⁸⁶ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1608).

⁸⁷ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2023 r. poz. 130).

⁸⁸ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1622).

śródlądowej oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową. TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych oraz decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego. W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są wpływy z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30 % zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁸⁹ należy w szczególności: akredytowanie jednostek oceniających zgodność z wymaganiami wyrobów wprowadzanych do obrotu lub oddawanych do użytku, sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oceniającymi zgodność, w zakresie przestrzegania przez nie wymagań akredytacyjnych, prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oceniających zgodność, prowadzenie działań popularyzujących i promujących zagadnienia akredytacji, w tym organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej, współpraca międzynarodowa w zakresie akredytacji, w szczególności w ramach Europejskiej Współpracy w Dziedzinie Akredytacji⁹⁰. Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁹¹ (PAŻP) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Ponadto Agencja zapewnia koordynację działań poszukiwawczo-ratowniczych. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Polska Agencja Antydopingowa⁹² jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie poprzez planowanie i realizację kontroli antydopingowej. Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw kultury fizycznej.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej⁹³ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji zadań z zakresu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Do podstawowych zadań Agencji należy inicjowanie i realizacja działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką, upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki oraz upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Krajowy Zasób Nieruchomości⁹⁴ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności i innych praw

⁸⁹ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2022 r. poz. 1854).

⁹⁰ Art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. U. UE L.2008.218.30 z późn. zm.).

⁹¹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 191 z późn. zm.).

⁹² Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1258).

⁹³ Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2401).

⁹⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2021 r. poz. 1961 z późn. zm.).

rzeczowych w stosunku do mienia stanowiącego własność Skarbu Państwa, w tym nieruchomości zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, a także powierzonych Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa oraz Agencji Mienia Wojskowego, które nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste. Krajowy Zasób Nieruchomości wykonuje we własnym imieniu prawa i obowiązki w stosunku do osób trzecich, w tym również obowiązki publicznoprawne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁹⁵ (ZUS) jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych, ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia⁹⁶ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz, działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych, przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi, które stanowią głównie należne składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Rzecznik Finansowy⁹⁷ reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechnie towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie.

Instytut Europy Środkowej⁹⁸ został powołany celem prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie nauk społecznych, nauk humanistycznych, międzydiscyplinarnych nauk z przewagą nauk społecznych i humanistycznych.

Polski Instytut Ekonomiczny⁹⁹ został powołany celem realizacji zadań, do których należy m. in.: inspirowanie, organizowanie i prowadzenie badań naukowych w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych oraz przekazywanie ich wyników organom władzy publicznej, przygotowywanie analiz, ekspertyz i studiów progностycznych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych.

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia¹⁰⁰ jest państwową osobą prawną, zajmującą się monitorowaniem oraz analizą sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w państwach Europy Środkowej, Północnej i Wschodniej, na Bałkanach, na Kaukazie, w Turcji i Azji Centralnej. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest przygotowywanie analiz, ekspertyz i studiów progностycznych na potrzeby organów władzy publicznej w Polsce.

⁹⁵ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.).

⁹⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.).

⁹⁷ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 187 z późn. zm.).

⁹⁸ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o Instytucie Europy Środkowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2270).

⁹⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o Polskim Instytucie Ekonomicznym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1735).

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. z 2011 r. nr 173 poz. 1029).

Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego¹⁰¹ to polski instytut badawczy z siedzibą w Poznaniu, zajmujący się monitorowaniem i analizą sytuacji politycznej, gospodarczej, społecznej i prawnej w Niemczech, a także śledzący stosunki polsko-niemieckie oraz problematykę międzynarodową taką, jak: procesy w Unii Europejskiej, relacje transatlantyckie, wyzwania i zagrożenia globalne. Podstawowym zadaniem Instytutu jest prowadzenie badań naukowych oraz przygotowywanie analiz, raportów, ekspertyz i studiów prognostycznych na potrzeby organów władzy publicznej w Polsce.

Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka¹⁰² został powołany celem pogłębiania polsko-węgierskiej przyjaźni i współpracy.

Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości¹⁰³ została powołana celem działania na rzecz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorców poprzez wspieranie ich transformacji cyfrowej w zakresie procesów, produktów i modeli biznesowych, wykorzystujących najnowsze osiągnięcia z dziedziny automatyzacji, sztucznej inteligencji, technologii teleinformatycznych oraz komunikacji pomiędzy maszynami i człowiekiem z uwzględnieniem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa tych rozwiązań.

Agencja Badań Medycznych¹⁰⁴ to państwowa osoba prawna, powołana do realizacji zadań z zakresu działalności innowacyjnej w ochronie zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju niekomercyjnych badań klinicznych, prowadząca działalność analityczną dotyczącą oceny podejmowanych decyzji i ich wpływu na koszty funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce.

Polskie Laboratorium Antydopingowe¹⁰⁵ to niezależna finansowo i operacyjnie państwowa osoba prawna, odpowiedzialna za realizację analiz antydopingowych próbek fizjologicznych zawodników. Ponadto Laboratorium może prowadzić analizy toksykologiczne, w tym w ramach współpracy z Policją, sądami, prokuratorem, Służbą Celno-Skarbową, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Farmaceutycznym, szpitalami, instytutami badawczymi, uczelniami medycznymi oraz Żandarmerią Wojskową. Nadzór nad Laboratorium sprawuje minister właściwy do spraw zdrowia.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego¹⁰⁶ jest państwową osobą prawną, której zadaniem jest zapewnienie obsługi Komisji Nadzoru Finansowego i Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego.

Centrum Łukasiewicz¹⁰⁷ jest państwową osobą prawną powołaną do planowania i koordynowania badań naukowych i prac rozwojowych.

Polska Agencja Nadzoru Audytowego¹⁰⁸ to państwowa osoba prawna sprawująca niezależny nadzór nad biegłymi rewidentami, firmami audytorskimi i samorządem zawodowym biegłych rewidentów. Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw finansów publicznych.

¹⁰¹ Ustawa z dnia 17 grudnia 2015 r. o Instytucie Zachodnim im. Zygmunta Wojciechowskiego (Dz. U. z 2015 r. poz. 2292).

¹⁰² Ustawa z dnia 8 lutego 2018 r. o Instytucie Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka (Dz. U. z 2018 r. poz. 538).

¹⁰³ Ustawa z dnia 17 stycznia 2019 r. o Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości (Dz. U. z 2019 r. poz. 229 z późn. zm.).

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o Agencji Badań Medycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 451).

¹⁰⁵ Ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu doping w sporcie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1258).

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 753 z późn. zm.).

¹⁰⁷ Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2020 r. poz. 2098).

Akademia Kopernikańska¹⁰⁹ to instytucja naukowa powołana do działania na rzecz polskiej nauki i jej promocji w Polsce oraz poza granicami. Jest również głównym ośrodkiem realizacji Narodowego Programu Kopernikańskiego.

Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego¹¹⁰ to państwowa osoba prawna, której celem działalności jest wspieranie rozwoju języka polskiego za granicą.

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także **Narodowy Instytut Fryderyka Chopina**¹¹¹ i **Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie**¹¹². Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

l. p.	nazwa podmiotu	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
			2022 r.	2021 r.
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	Minister Zdrowia	32.339	68.994
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Minister Klimatu i Środowiska	20.221.733	14.902.135
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia	Prezes Rady Ministrów	969	835
4.	Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego	Prezes Rady Ministrów	3.941	3.883
5.	Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej ¹¹³	Prezes Rady Ministrów	1.423	1.318
6.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	32.275	24.625
7.	Polska Organizacja Turystyczna	Minister Sportu i Turystyki	4.019	3.959
8.	Polskie Centrum Akredytacji	Minister Rozwoju i Technologii	22.588	22.309
9.	Urząd Dozoru Technicznego	Minister Rozwoju i Technologii	937.075	817.703
10.	Transportowy Dozór Techniczny	Minister Infrastruktury	207.973	204.131
11.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	Minister Infrastruktury	1.434.288	1.355.760

¹⁰⁸ Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1015).

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o Akademii Kopernikańskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1459 z późn. zm.).

¹¹⁰ Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o Instytucie Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2463 z późn. zm.).

¹¹¹ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. z 2021 r. poz. 1578).

¹¹² Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 982).

¹¹³ Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji – Centrum Badania Opinii Społecznej (Dz. U. z 1997 r. nr 30 poz. 163 z późn. zm.).

12.	Polski Klub Wyścigów Konnych ¹¹⁴	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	10.223	9.265
13.	Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego ¹¹⁵	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	390	390
14.	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	22.556	22.296
15.	16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	123.807	99.045
16.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych ¹¹⁶	Minister Spraw Zagranicznych	875	742
17.	Rzecznik Finansowy	Prezes Rady Ministrów	—	—
18.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Minister Rodziny i Polityki Społecznej	1.219.927	906.246
19.	Narodowy Fundusz Zdrowia	Minister Zdrowia	25.778.327	16.220.107
20.	Polska Agencja Antydopingowa	Minister Sportu i Turystyki	3.524	1.375
21.	Polskie Laboratorium Antydopingowe	Minister Zdrowia	9.049	9.045
22.	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej	Minister Edukacji i Nauki	43	198
23.	Krajowy Zasób Nieruchomości	Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	807.102	753.021
24.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Minister Infrastruktury	18.150.207	17.980.244
25.	Instytut Europy Środkowej	Prezes Rady Ministrów	255	194
26.	Polski Instytut Ekonomiczny	Prezes Rady Ministrów	–1.074	1.510
27.	Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka	Prezes Rady Ministrów	211	263
28.	Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości	Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	1.078	1.943
29.	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego	Prezes Rady Ministrów	228.003	190.670
30.	Agencja Badań Medycznych	Minister Zdrowia	14.576	459
31.	Centrum Łukasiewicz	Minister Edukacji i Nauki	16.956	–329
32.	Polska Agencja Nadzoru Audytorowego	Minister Finansów	25.596	26.293
33.	Akademia Kopernikańska	Minister Edukacji i Nauki	819	—
34.	Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego	Minister Edukacji i Nauki	0	—

Źródło: jak w tab. 7.6.

¹¹⁴ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1354).

¹¹⁵ Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego (Dz. U. z 2023 r. poz. 96), zmiana nazwy jednostki ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy o Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1512).

¹¹⁶ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 720).

7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Organizację, zasady działania i finansowania funduszy ubezpieczeń społecznych określa ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹¹⁷. Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami – świadczenia z ubezpieczenia. Uzupełnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa. Fundusz Rezerwy Demograficznej gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku, pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy. Fundusz Emerytur Pomostowych finansuje emerytury pomostowe.

Ubezpieczenie społeczne rolników realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego¹¹⁸ z funduszy zarządzanych przez Prezesa KRUS takich, jak: fundusz emerytalno-rentowy, fundusz prewencji i rehabilitacji oraz fundusz administracyjny.

Wypłatność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

W roku 2022 przychody funduszy związanych z ubezpieczeniami społecznymi wyniosły 336.884.313 tys. PLN (w 2021 r. – 297.689.231 tys. PLN), w tym dotacja z budżetu państwa w wysokości 58.868.218 tys. PLN (w 2021 r. – 54.572.673 tys. PLN). Natomiast łączne koszty wyniosły 334.986.640 tys. PLN (w 2021 r. – 308.009.337 tys. PLN).

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

nazwa funduszu	fundusz własny [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	9.027.739	7.308.902
Fundusz Rezerwy Demograficznej	56.704.640	52.314.369
Fundusz Emerytur Pomostowych	159.737	73.316
fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	467.387	510.615

Źródło: jak w tab. 7.6.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.).

¹¹⁸ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2022 r. poz. 933 z późn. zm.).

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

Obowiązujące od 1 stycznia 2017 r. przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹¹⁹ wprowadziły nowy model wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa.

8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Zgodnie ze stanem obowiązującym w 2022 r. na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym Prezes Rady Ministrów koordynuje wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dąży do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa. Natomiast na podstawie art. 7 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy minister właściwy do spraw aktywów państwowych wykonuje prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi albo indywidualnymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej oraz składa w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki, nabyciu lub objęciu akcji. Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, może przekazać uprawnienia do wykonywania praw z akcji Prezesowi Rady Ministrów, innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub państwowej osobie prawnej, w tym jednoosobowej spółce Skarbu Państwa. Przekazanie uprawnień przez Radę Ministrów nastąpiło na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2021 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonuje Prezes Rady Ministrów lub inni członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa¹²⁰. Oprócz rozporządzenia uprawnienia do wykonywania praw z akcji i udziałów były określone w innych aktach prawnych.

Tab. 8.1. Spółki z udziałem Skarbu Państwa

reprezentant Skarbu Państwa	liczba spółek					
	prowadzące działalność		w likwi- dacji	nieprowa- dzące działalno- ści	w upadło- ści	ogółem
	jedno- osobowe	udział częściowy				
Minister Aktywów Państwowych	41	83	3	—	—	127
Minister Finansów	1	1	—	—	—	2
Minister Infrastruktury	6	11	1	2	3	23
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	22	—	1	—	—	23
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	—	—	—	—	1
Minister Rozwoju i Technologii	1	13	—	—	—	14
Minister Zdrowia	1	—	—	—	—	1
Prezes Rady Ministrów	1	2	—	—	—	3

¹¹⁹ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 973 z późn. zm.).

¹²⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2188 z późn. zm.

Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	4	1	—	—	—	5
Pełnomocnik Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego	1	—	—	—	—	1
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	2	7	—	—	—	9
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	35	9	—	2	—	46
Agencja Mienia Wojskowego	4	1	—	—	—	5
Agencja Rozwoju Przemysłu	2	15	19	17	28	81
Krajowy Zasób Nieruchomości	—	33	—	—	—	33
Polskie Koleje Państwowe	3	3	1	—	—	7
Towarzystwo Finansowe „Silesia”	—	31	—	—	—	31
2022 r. ogółem	125	210	25	21	31	* 412
2021 r. ogółem	131	202	27	23	38	421

* W czterech spółkach Skarb Państwa był reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: dane organów nadzorujących.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym Sprawozdaniu pochodzą z ewidencji zbiorczej prowadzonej przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej (PGRP) oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł PGRP otrzymywała zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

Tab. 8.2. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

reprezentant Skarbu Państwa	liczba spółek w nadzorze	wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]
Minister Aktywów Państwowych	127	46.387.509
Minister Finansów	2	5.000
Minister Infrastruktury	23	28.315.669
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	380.449
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	130.650
Minister Rozwoju i Technologii	14	1.040.323
Minister Zdrowia	1	36.800
Prezes Rady Ministrów	3	19.793.647
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	5	18.175.102
Pełnomocnik Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego	1	1.277.500
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	9	59.673
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	46	854.259

Agencja Mienia Wojskowego	5	1.238.621
Agencja Rozwoju Przemysłu	81	732.987
Krajowy Zasiób Nieruchomości	33	253.900
Polskie Koleje Państwowe	7	50.596
Towarzystwo Finansowe „Silesia”	31	46.752
ogółem	412	118.779.437

Źródło: bilanse spółek, dane organów nadzorujących.

W roku 2022 prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa wykonywało 17 podmiotów w 412 spółkach o łącznej wartości nominalnej 118.779.437 tys. PLN.

8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

Spółki z udziałem Skarbu Państwa podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe, niepubliczne spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa oraz spółki publiczne, których akcje znajdowały się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.3. Akcje i udziały Skarbu Państwa

typy spółek	liczba spółek		wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	143	153	54.405.767	44.887.309
<i>prowadzące działalność</i>	125	131	54.300.450	44.777.294
<i>w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności</i>	18	22	105.317	110.015
z częściowym udziałem Skarbu Państwa	269	268	64.373.670	65.625.691
<i>niepubliczne prowadzące działalność</i>	192	183	46.390.140	44.676.185
<i>niepubliczne w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności</i>	59	65	953.773	972.181
<i>publiczne</i>	18	20	17.029.757	19.977.325
ogółem	412	421	118.779.437	110.513.000

Źródło: dane PGRP i organów nadzorujących.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 15 podmiotów 31 grudnia 2022 r. posiadał akcje i udziały w 143 jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa. W porównaniu do roku poprzedniego liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa uległa zmniejszeniu.

8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 13 podmiotów 31 grudnia 2022 r. posiadał, obok innych akcjonariuszy lub udziałowców, pakiety akcji lub udziałów w 269 spółkach, z których 192 prowadziło wówczas działalność gospodarczą, a 18 było spółkami publicznymi.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynikał w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostały akcje i udziały celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów oraz przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

W okresie sprawozdawczym nastąpiła zmiana liczby spółek z udziałem Skarbu Państwa. Wpływ na ten stan miało m. in. wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego spółek po zakończeniu procesu likwidacji lub upadłości, objęcie udziałów lub akcji przez Krajowy Zasób Nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości¹²¹.

8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

udział Skarbu Państwa	organ reprezentujący Skarb Państwa							
	Minister Aktywów Państwowych		Towarzystwo Finansowe „Silesia”		Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe		Agencja Rozwoju Przemysłu	
	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]
do 5 %	1	0,07	1	819	1	148	1	0,02
ponad 5 % do 25 %	1	104.322	1	1.342	1	43.449	—	—
ponad 25 % do 50 %	7	69.806.495	—	—	—	—	—	—
ponad 50 %	4	15.249.776	—	—	—	—	—	—
2022 r. ogółem	13	85.160.593	2	2.161	2	43.597	1	0,02
2021 r. ogółem	17	93.248.544	—	—	2	47.062	1	0,02

Źródło: jak w tab. 8.3.

Zgodnie ze stanem na koniec 2022 r. Skarb Państwa posiadał akcje w 18 spółkach publicznych o łącznej wartości rynkowej 85.206.351 tys. PLN. Większościowe pakiety (ponad 50 %) Skarb Państwa posiadał w czterech spółkach.

8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmienne wyceniono:

¹²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1054.

1. akcje będące w obrocie na rynku regulowanym – według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2022,
2. akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie złożyły bilansu w organie nadzorującym – ich wartość pominięto,
3. akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione – przypisano im wartość zero.

Tab. 8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto spółek [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
Minister Aktywów Państwowych	42	44	26.742.879	26.341.253
Minister Finansów	1	1	4.539	4.874
Minister Rozwoju i Technologii	1	1	332.311	340.664
Minister Infrastruktury	6	7	761.879	532.167
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	23	1.016.938	1.133.785
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	1	965.110	921.396
Minister Zdrowia	1	1	161.590	161.107
Prezes Rady Ministrów	1	1	9.604.398	7.728.323
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	4	4	38.608.088	31.348.376
Pełnomocnik Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego	1	1	2.316.178	2.287.744
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	2	1	1.509	1.432
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	37	42	1.401.063	2.043.783
Agencja Mienia Wojskowego	4	4	1.083.454	1.085.782
Agencja Rozwoju Przemysłu	15	18	41.308	37.337
Polskie Koleje Państwowe	4	4	14.070	13.852
ogółem	143	153	83.055.314	73.981.875

Źródło: bilanse spółek lub informacje od organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa na koniec 2022 r. wynosiła 83.055.314 tys. PLN¹²². W stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 9.073.439 tys. PLN.

¹²² Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

Tab. 8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto Skarbu Państwa [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
Minister Aktywów Państwowych	72	116	8.890.000	8.131.700
Minister Finansów	1	1	0	0
Minister Rozwoju i Technologii	13	13	1.430.816	1.280.532
Minister Infrastruktury	17	17	25.523.196	23.681.216
Prezes Rady Ministrów	2	2	12.927.331	13.191.015
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	1	—	2.612	—
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	5	6	3.087	2.894
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	9	8	238.576	226.189
Agencja Mienia Wojskowego	1	1	55.680	54.627
Agencja Rozwoju Przemysłu	65	67	22.435	33.476
Krajowy Zasób Nieruchomości	33	14	271.301	71.418
Polskie Koleje Państwowe	3	3	23.536	22.656
Towarzystwo Finansowe „Silesia”	29	—	86.313	—
ogółem	251	248	49.474.883	46.695.723

Źródło: jak w tab. 8.5.

Wartość majątku netto spółek w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa na koniec 2022 r. wynosiła 49.474.883 tys. PLN. W stosunku do roku poprzedniego uległa ona zwiększeniu o 2.779.160 tys. PLN.

Tab. 8.7. Akcje w spółkach publicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość rynkowa [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
Minister Aktywów Państwowych	13	17	85.160.593	93.248.544
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	2	2	43.597	47.062
Agencja Rozwoju Przemysłu	1	1	0,02	0,02
Towarzystwo Finansowe „Silesia”	2	—	2.161	—
ogółem	18	20	85.206.351	93.295.606

Źródło: jak w tab. 8.3.

Zgodnie ze stanem na koniec 2022 r. Skarb Państwa posiadał akcje w 18 spółkach publicznych o łącznej wartości rynkowej 85.206.351 tys. PLN. W stosunku do roku poprzedniego wartość rynkowa akcji zmalała o 8.089.255 tys. PLN. Spółki te działają w kluczowych dla gospodarki sektorach i mają ugruntowaną pozycję. Szczegółowy wykaz przedstawiono w załączniku do Rozdziału 8. w tab. 13.2.

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi oraz bankami. Ich mienie jest w całości mieniem państwowym. Z mocy ustaw szczególnych Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia mienia tej jednostki na warunkach określonych w ustawach.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa¹²³, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹²⁴, ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

rok	ogółem	prowadzące działalność	w likwidacji	w upadłości
2016	37	19	8	10
2017	33	18	6	9
2018	31	18	4	9
2019	30	17	4	9
2020	26	16	2	8
2021	18	10	1	7
2022	18	10	1	7

Źródło: informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2022 r. zachowały jeszcze:

1. podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze (nadzorowane przez Pełnomocnika Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego dla Rzeczypospolitej Polskiej), Polska Żegluga Morska (nadzorowana przez Ministra Infrastruktury), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Klimatu i Środowiska).
2. przywiezione zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹²⁵.

¹²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 884.

¹²⁴ Dla jednostek wykazujących w bilansie fundusz podstawowego oraz fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

¹²⁵ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2023 r. poz. 1559).

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

organ nadzorujący	prowadzące działalność		w likwidacji	w upadłości	ogółem
	2022 r.	2021 r.	2022 r.		
Minister Infrastruktury	1	2	—	—	1
Minister Sprawiedliwości	4	4	—	1	5
Minister Klimatu i Środowiska	2	2	—	—	2
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	—	—	—	1	1
Wojewoda Małopolski	2	2	—	—	2
Wojewoda Mazowiecki	—	—	—	2	2
Wojewoda Śląski	—	—	1	1	2
Wojewoda Świętokrzyski	—	—	—	1	1
Wojewoda Wielkopolski	—	—	—	1	1
Pełnomocnik Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego	1	—	—	—	1
ogółem	10	10	1	7	18

Źródło: jak w tab. 9.1.

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”

organ nadzorujący	suma funduszy [tys. PLN]			
	założycielskich		własnych	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
Minister Infrastruktury	7.443	393.631	30.094	2.138.961
Minister Sprawiedliwości	26.394	26.156	226.217	212.313
Minister Klimatu i Środowiska	33.143	33.143	61.688	59.918
Wojewoda Małopolski	40	790	1.698	1.730
Pełnomocnik Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego	497.007	—	2.241.018	—
ogółem	564.027	453.720	2.560.715	2.412.922

Źródło: dane urzędów i bilanse przedsiębiorstw, obliczenia PGRP.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto wartość „0”, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

9.2. INSTYTUTY BADAWCZE

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce¹²⁶. Instytut posiada osobowość prawną. Instytut jest tworzony, w drodze rozporządzenia, przez Radę Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Przy tworzeniu instytutu minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych *	fundusze własne	fundusz statutowy **
		[tys. PLN]		
Minister Cyfryzacji	2	74.648	249.161	74.648
Minister Edukacji i Nauki	2	3.541	9.654	3.541
Minister Aktywów Państwowych	4	112.186	144.283	112.186
Minister Infrastruktury	4	152.763	170.163	154.871
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	2	54.449	54.862	54.496
Minister Obrony Narodowej	9	550.213	706.099	574.520
Minister Rodziny i Polityki Społecznej	2	32.531	39.596	32.531
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	1	1.831	3.151	1.831
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	12	747.126	959.770	747.126
Minister Rozwoju i Technologii	2	99.692	113.480	99.692
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	38.047	46.420	38.047
Minister Klimatu i Środowiska	10	380.776	609.501	383.190
Minister Sportu i Turystyki	1	3.459	4.256	3.459
Minister Zdrowia	14	-359.499	-185.032	403.207
2022 r. ogółem	67	1.891.762	2.925.364	2.683.343
2021 r. ogółem	69	1.947.941	2.895.975	2.694.397

* Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

** Suma funduszu podstawowego i funduszu z aktualizacji wyceny.

Źródło: bilanse jednostek lub informacje od organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

¹²⁶ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 498).

9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK) należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹²⁷. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych. Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

Na koniec 2022 r. BGK dysponował kapitałem własnym o **wartości 30.688 mln PLN** (na koniec 2021 r. kapitał własny wyniósł 24.722 mln PLN)¹²⁸.

¹²⁷ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2153).

¹²⁸ Na podstawie Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej BGK.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia wyceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	liczba umów		nalesności [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	50	55	239.287	236.369
sprzedaż przedsiębiorstw	34	40	127.826	129.600
wniesienie do spółki	5	5	13.596	13.238
sprzedaż majątku	2	2	703	675
sprzedaż akcji i udziałów	94	142	1.161.966	1.108.773
ogółem	185	244	1.543.378	1.488.655

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

W roku 2022 liczba niezakończonych rozliczeń z tytułu zawartych umów spadła w wyniku wywiązywania się inwestorów z postanowień zawartych w umowach, natomiast wzrost stanu należności w stosunku do roku poprzedniego spowodowany był naliczaniem odsetek ustawowych za opóźnienie w realizacji zobowiązań.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	tytuł należności [tys. PLN]							
	raty kapitałowe		oprocentowanie rat i odsetki		kary umowne, odsetki, zastępstwo procesowe		pozostałe	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
odpłatne korzystanie z mienia	30.148	32.751	93.803	90.201	49.033	48.422	66.303	64.995
sprzedaż przedsiębiorstw	8.044	7.689	35.706	38.916	54.114	54.725	29.962	28.270
wniesienie do spółki	0	0	0	0	13.596	13.238	0	0
sprzedaż majątku	244	244	383	357	3	3	73	71
sprzedaż akcji i udziałów	60.159	61.667	92.397	86.020	941.371	896.886	68.039	64.200
ogółem	98.595	102.351	222.289	215.494	1.058.117	1.013.274	164.377	157.536

Źródło: jak w tab. 10.1.

10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW

Minister Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także powstałe z tytułu pożyczek oraz kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa¹²⁹.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa w ewidencji Ministra Finansów

rodzaj należności	wartość [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
I. należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	* 151.078,3	147.221,3
1. należności podatkowe	117.371,2	116.023,6
<i>podatki pośrednie</i>	104.999,3	103.978,5
<i>podatek dochodowy od osób prawnych</i>	4.922,1	4.226,7
<i>podatek dochodowy od osób fizycznych</i>	7.448,3	7.816,4
<i>podatek od niektórych instytucji</i>	0,0	0,5
<i>podatki zniesione</i>	1,5	1,5
2. należności niepodatkowe	33.707,2	31.197,7
<i>wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych i spółek Skarbu Państwa</i>	1,3	1,3
<i>cła</i>	205,8	234,9
<i>pozostałe dochody</i>	** 33.500,1	30.961,5
II. należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	71,7	121,1
III. należności z tytułu pożyczek ze środków budżetu państwa	769,7	863
1. pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	57,2	61,7
2. pożyczka dla KUK S. A.	187,8	234,3
3. pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	527,7	567,0
IV. należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	8.182,4	7.442,6
V. należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa	29,0	28,5
1. z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	18,2	18,0
2. z tytułu gwarancji zagranicznych	10,8	10,5
VI. inne należności	274,6	274,6
ogółem	160.405,7	155.951,1

* Kwota ogólna „I. należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty” została uzupełniona w zakresie roku 2022 w oparciu o dane ze sprawozdań Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych dysponentów środków budżetu państwa.

** Kwoty nie zawierają paragrafów 802, 806 i 808 z kolumny „należności pozostałe do zapłaty ogółem” rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2022 r.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

¹²⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 144 z późn. zm.).

10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych instytucjach finansowych

organizacja	waluta	udziały opłacone *	
		2022 r.	2021 r.
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (MBOiR)	PLN	185.745.943,18	185.745.943,18
	USD	** 177.063.830,78	** 163.828.964,93
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (MSR) ***	PLN	1.778.000,00	1.563.000,00
	SDR	5.311.040,00	5.227.040,00
	EUR	482.000,00	352.000,00
	USD	42.006.738,00	—
Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych (WAGI)	USD	**** 826.648,00	**** 826.648,00
Międzynarodowa Korporacja Finansowa (IFC)	USD	57.985.000,00	99.991.738,00
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)	EUR	80.130.000,00	80.130.000,00
Bank Rozwoju Rady Europy (BRRE)	EUR	16.224.000,00	16.224.000,00
Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	EUR	1.745.533.733,92	1.433.111.295,28
Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB)	USD	166.400.000,00	166.400.000,00
Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG)	EUR	24.016.053,00	24.016.053,00

* Kategoria obejmuje jedynie udziały.

** W tym kwota 71.636.018,56 USD opłacona w PLN.

*** Zobowiązania wobec MSR w ramach uzupełnień funduszy tej instytucji obejmują, zarówno udziały jak i darowizny, jednak w tabeli podane są wyłącznie udziały.

**** W tym kwota 206.662,00 USD opłacona w PLN.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Powyższe zestawienie nie obejmuje nieopłaconych kwot udziałów Polski w międzynarodowych instytucjach finansowych, które byłyby wpłacane na żądanie danej instytucji. Ponadto Polska wykazuje należność z tytułu udziału w Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym w wysokości 29.150.599,17 EUR (należność niepotwierdzona, wynikająca z wpłaty na kapitał statutowy Banku wniesionej na mocy Porozumienia o utworzeniu Międzynarodowego Banku Inwestycyjnego).

Pozostałe należności Skarbu Państwa to:

1. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów udzielonych w jednostkach rozliczeniowych – 2.379.711,27 XTR / 499.739,36 PLN (Kuba),
2. należności Skarbu Państwa na bankowych rachunkach likwidacyjnych – 62.613.315,86 XTR / 13.148.796,33 PLN (Kuba),
3. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów udzielonych w walutach obcych:
 - Sudan: 115.045.644,77 USD / 506.407.919,15 PLN,
 - Mozambik: 29.330.420,44 USD / 129.106.644,69 PLN.

Natomiast stan środków na rachunku specjalnym, otwartym w Narodowym Banku Polskim do obsługi kredytów z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju (nr rachunku 74 1010 1010 6018 6115 1697 8001), związanym z „Projektem Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły”, wynosił 10.520.051,53 EUR.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej. Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2022 r. pełnią:

1. majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych,
2. zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m. in. PGL Lasy Państwowe, agencji, funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6. i 7.), jak również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym,
3. prawa udziałowe w spółkach, wykorzystywane w polityce rządu i właściwych ministrów dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela, decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki,
4. zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym,
5. określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW

Przepisy ustawowe, ustanawiając zadania publiczne, określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie. Takie szczególne zadania wykonują:

1. **zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** – spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51 % akcji i sumy głosów, utworzone przez ustawę z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich¹³⁰ w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową;
2. **Polska Agencja Inwestycji i Handlu S. A.** – jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która ma za zadanie promować polską gospodarkę, organizować oraz inspirować przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;
3. **Telewizja Polska S. A., Polskie Radio S. A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego**, wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji, realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹³¹;
4. **PKP Polskie Linie Kolejowe S. A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym¹³²;
5. **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹³³;

¹³⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1624 z późn. zm.

¹³¹ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1722).

¹³² Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 602).

¹³³ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1135 z późn. zm.). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”. Na koniec 2022 r. stan środków na rachunku wynosił 217,06 mln PLN (na koniec 2021 r. – 51,82 mln PLN).

6. **Polski Rejestr Statków S. A.**, działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego oraz prowadzący rejestr statków¹³⁴;
7. **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych nie będących papierami wartościowymi¹³⁵;
8. **Poczta Polska S. A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m. in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹³⁶;
9. **Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze** – przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹³⁷;
10. **Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.**, wykonująca zadania ustalone m. in.: w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m. in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców m. in. w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej oraz prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
 - doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie, wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych, udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;
11. **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹³⁸, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹³⁹. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem Polskiego Funduszu Rozwoju S. A.), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej oraz wspieraniu eksportu (w tym jako akcjonariusz Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.);

¹³⁴ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2023 r. poz. 966).

¹³⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2022 r. poz. 1500 z późn. zm.).

¹³⁶ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. z 2020 r. poz. 2064).

¹³⁷ Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. z 2017 r. poz. 1902 z późn. zm.).

¹³⁸ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2153).

¹³⁹ BGK obsługuje m. in.: Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków wyżej wskazanych podmiotów w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

12. **Polska Agencja Prasowa S. A.** – publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹⁴⁰;
13. **Totalizator Sportowy Sp. z o. o.**, wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹⁴¹;
14. **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹⁴²;
15. **Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.** – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, powołana do realizacji projektów, których celem jest zapewnienie organom administracji podatkowej, Służbie Celnej i kontroli skarbowej systemów teleinformatycznych wspierających ich działania¹⁴³;
16. **Polskie Elektrownie Jądrowe Sp. z o. o.** – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, która realizuje zadania służące zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego Polski. Na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 2011 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących¹⁴⁴ spółce powierzono przygotowanie i realizację budowy i eksploatacji pierwszej w Polsce elektrowni jądrowej o mocy elektrycznej do 3750 MWe. W tym celu spółka zobowiązana jest do koordynacji działań m. in. w zakresie opracowania zasad koordynacji inwestycji, opracowania harmonogramu skonsolidowanego przygotowania i realizacji budowy oraz inwestycji towarzyszących, jak również – monitorowania wykonywania zadań.

11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ

11.3.1. Sektor elektroenergetyczny

2 lutego 2021 roku Rada Ministrów przyjęła dokument strategiczny, odnoszący się do bezpieczeństwa elektroenergetycznego państwa tj. „Politykę energetyczną Polski do 2040 r.” (PEP2040)¹⁴⁵. Obowiązywał także „Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030” (KPEiK), przekazany Komisji Europejskiej 30 grudnia 2019 r. KPEiK zawiera krajowe założenia i cele, polityki i działania odnoszące się do pięciu wymiarów unii energetycznej, w tym do priorytetowego obszaru bezpieczeństwa energetycznego. Dodatkowo obowiązywał przyjęty w 2014 r. „Program polskiej energetyki jądrowej”, zaktualizowany Uchwałą Nr 141 Rady Ministrów z dnia 2 października 2020 r. w sprawie aktualizacji programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej”¹⁴⁶.

Istotne informacje o realizacji działań w sektorze elektroenergetycznym, zawarte są w „Podsumowaniu realizacji Polityki energetycznej do 2040 r. w 2021 r.” oraz „Założeniach do aktualizacji Polityki energetycznej Polski do 2040, r. z marca 2022 r.”, opublikowanych na stronie Ministerstwa Klimatu i Środowiska (www.gov.pl/web/klimat/polityka-energetyczna-polski).

11.3.2. Sektor gazowniczy, paliwowo-naftowy i wodorowy

Sektor paliwowo-naftowy. Strategicznym dokumentem rządowym poświęconym bezpieczeństwu energetycznemu kraju, z zakresu sektora paliwowo-naftowego, obok PEP2040, jest

¹⁴⁰ Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1595).

¹⁴¹ Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 227).

¹⁴² Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 91).

¹⁴³ Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o szczególnych zasadach wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji w zakresie działań administracji rządowej budżet i finanse publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 186).

¹⁴⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1484 z późn. zm.

¹⁴⁵ Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. (M. P. z 2021 r. poz. 264).

¹⁴⁶ M. P. z 2020 r. poz. 946.

Uchwała Rady Ministrów nr 182/2017 z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Polityki Rządu RP dla infrastruktury logistycznej w sektorze naftowym. Główny cel to określenie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa paliwowego państwa. Narzędziami realizacji Polityki są działania legislacyjne, działania podejmowane w ramach wykonywania praw z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa oraz działania względem organów nadzorowanych i podległych.

W 2022 r. jednoosobowa spółka Skarbu Państwa PERN S. A. kontynuowała, w ramach realizacji Polityki, program inwestycyjny w zakresie rozbudowy infrastruktury magazynowej. W lipcu 2022 r. oddano do eksploatacji 7 zbiorników, każdy o pojemności 32 tys. m³ w bazach paliw w następujących lokalizacjach: Koluszki (3 zbiorniki), Nowa Wieś Wielka (3 zbiorniki), Dębogórze (1 zbiornik). Łącznie w 2022 roku do eksploatacji oddano 224 tys. m³ nowych pojemności magazynowych dla paliw ciekłych. Kontynuowane były prace nad budową nowych zbiorników na paliwa w bazach w Nowej Wsi Wielkiej, Boronowie, Rejowcu oraz Dębogórze.

W 2022 r. spółka PERN S. A. kontynuowała również prace nad rozbudową zdolności przesyłowych paliw ciekłych. Budowa rurociągu produktowego Boronów-Trzebinia została zakończona w tym roku. Na wniosek ministra właściwego do spraw energii, Prezes Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych monitorował proces dostosowania parametrów technicznych magazynów i ich systemów przesyłowych, w których utrzymywane są zapasy interwencyjne ropy naftowej i paliw w Podziemnym Magazynie Ropy i Paliw „Góra” do wymogów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym¹⁴⁷. Inwestycja została częściowo zawieszona w związku z fuzją PKN ORLEN S. A. i Grupy LOTOS S. A.

Sektor gazowy. W roku 2022 obowiązującymi dokumentami strategicznymi, dotyczącymi bezpieczeństwa gazowego państwa były, podobnie jak w przypadku sektora elektroenergetycznego, PEP2040 oraz KPEiK. Istotne informacje o stanie sektora i realizacji działań dostarcza „Sprawozdanie z wyników monitorowania bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych za okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r.” opublikowane na stronie Ministerstwa Klimatu i Środowiska (bip.mos.gov.pl/energetyka/sprawozdania-z-wynikow-monitorowania-bezpieczenstwa-dostaw-paliw-gazowych).

Sektor wodorowy. Jeszcze w listopadzie 2021 r. Rada Ministrów przyjęła „Polską Strategię Wodorową do roku 2030 z perspektywą do 2040 r.” (PSW), która określa główne cele rozwoju gospodarki wodorowej w Polsce i kierunki interwencji, jakie są pożądane do ich osiągnięcia. W tym celu dokonuje się diagnozy obecnej sytuacji, określając stan dojrzałości i koszt poszczególnych technologii oraz rozważa ich potencjalny wpływ na gospodarkę, przedstawiając przewidywane trendy rozwoju. PSW wpisuje się w globalne, europejskie i krajowe działania mające na celu osiągnięcie gospodarki niskoemisyjnej. Nadrzędnym celem PSW jest wykorzystanie krajowego potencjału i stworzenie polskiej gałęzi gospodarki wodorowej poprzez rozwój rodzimych patentów i technologii wodorowych oraz ich wykorzystanie na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej i utrzymania konkurencyjności polskiej gospodarki. Rozwój niezależnych źródeł wytwórczych wodoru odnawialnego oraz potencjału magazynowania tego nośnika energii będzie determinował bezpieczeństwo energetyczne kraju.

11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego

23 stycznia 2018 r. Rada Ministrów przyjęła „Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”. 25 września 2020 r. w Katowicach Międzyzwiązkowy Komitet Protestacyjno-Strajkowy oraz delegacja rządowa podpisały porozumienia w sprawie zasad i tempa transformacji górnictwa. Porozumienie przewidywało, że wypracowana zostawanie umowa społeczna regulująca funkcjonowanie sektora węgla kamiennego. Określało również datę graniczną transformacji

¹⁴⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 1537 z późn. zm.

górnictwa – ostatnia kopalnia ma pracować do 2049 roku. 28 maja 2021 r. w Katowicach podpisana została umowa społeczna dotycząca transformacji sektora górnictwa kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego. W umowie przede wszystkim ustalono mechanizm finansowania spółek sektora górnictwa węgla kamiennego. Uzgodniono zasady budowy i wdrażania instalacji tzw. czystego węgla oraz powołanie Funduszu Transformacji Śląska. Ustalono terminy zakończenia eksploatacji węgla kamiennego w poszczególnych kopalniach w perspektywie do końca 2049 r. oraz gwarancje zatrudnienia. Kluczowym elementem jest pakiet oślon socjalnych dla pracowników z likwidowanych kopalń, który zawiera zarówno urlop górniczy, urlop przeróbkarski, jednorazową odprawę, jak i kompleksowy system alokacji.

Zmiana otoczenia gospodarczego i prawnego funkcjonowania sektora, w związku z przyjętą przez Radę Ministrów w 2021 r. PEP2040, a przede wszystkim podpisanie umowy społecznej, spowodowało zmianę polityki rządu wobec sektora górnictwa węgla kamiennego energetycznego. Mając na uwadze powyższe Rada Ministrów w styczniu 2022 r. wprowadziła zmiany w „Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”. Nowym, głównym celem jest sprawiedliwa transformacja z założeniem stopniowej likwidacji branży wydobywczej węgla energetycznego w oparciu o mechanizmy wsparcia publicznego. Do najważniejszych zmian należy ujęcie założeń Nowego Systemu Wsparcia dla sektora górnictwa węgla kamiennego, pozwalających na uniknięcie niekontrolowanej upadłości spółek, a to z kolei pozwoli na racjonalną i kontrolowaną transformację. Do oceny prac nad realizacją „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce” oraz poszczególnych spółek węglowych został powołany przez Ministra Energii Komitet Sterujący do spraw Górnictwa.

W przypadku sektora górnictwa węgla brunatnego obowiązującym w 2022 r. dokumentem był przyjęty 30 maja 2018 r. przez Radę Ministrów „Program dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce”. Program ten miał pełnić funkcję mapy drogowej dla rozwoju inwestycji w tym obszarze, opartej na analizie wyzwań, jakie stoją przed polskim rządem i branżą górniczą. Głównym celem wyżej wymienionego dokumentu było stworzenie warunków sprzyjających wytwarzaniu energii elektrycznej z węgla brunatnego w oparciu o innowacyjne i efektywne technologie, w tym również przez wykorzystanie węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki. W praktyce chodzi o zbudowanie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla brunatnego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach. Mając na uwadze realizację celu głównego, zdefiniowane zostały następujące cele szczegółowe wraz z działaniami dla ich osiągnięcia:

1. określenie zapotrzebowania na węgiel brunatny,
2. zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla brunatnego,
3. zapewnienie ram formalnoprawnych, mających na celu modernizację jednostek wytwórczych dla zagospodarowania nowych złóż lub budowę nowych kompleksów energetycznych,
4. zagospodarowanie złóż węgla brunatnego w sposób społecznie odpowiedzialny i przy wsparciu władz lokalnych, wojewódzkich i ogólnokrajowych,
5. podejmowanie długofalowych działań na rzecz poprawy konkurencyjności sektora węgla brunatnego.

Program dla sektora górnictwa węgla brunatnego, pomimo iż przedstawiał trzy scenariusze, najbardziej skupiał się na tym perspektywicznym, zakładając otwieranie nowych złóż Złoczew i Ościszów, a w dalszej kolejności – Gubin.

Aktualnie istnieje rozbieżność pomiędzy „Programem dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce” a Polityką Energetyczną Kraju. Plany utworzenia Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego, podmiotu z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa, także stoją w opozycji do scenariusza optymistycznego, zakładanego w przedmiotowym programie. W związku z powyższym istnieje realna perspektywa konieczności skorygowania i uaktualnienia „Programu dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce”. Monitoring tego programu miał się odbyć poprzez weryfikację cyklicznych raportów sporządzonych przez Komitet Sterujący do spraw Górnictwa Węgla Brunatnego, powołany przez Ministra Energii do realizacji zadań określonych w Programie.

11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK

Polskie Koleje Państwowe S. A. działają w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”¹⁴⁸ (ustawa o PKP). Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należy:

1. realizacja procesów restrukturyzacji,
2. gospodarowanie mieniem, w szczególności poprzez wnoszenie do spółek, sprzedaż, oddawanie do nieodpłatnego korzystania, a także zbywanie mienia zbędnego, w tym zasobów mieszkaniowych,
3. koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP.

PKP S. A. utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S. A., z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S. A., mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S. A., PKP PLK S. A. lub Skarbu Państwa. Akcje PKP PLK S. A. nie mogą być zbywane, za wyjątkiem akcji spółki będących własnością PKP S. A., które mogą być zbywane wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa (art. 15 ust. 8a ustawy o PKP).

PKP Polskie Linie Kolejowe S. A. zarządza liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym¹⁴⁹.

31 grudnia 2022 r. kompetencje właścicielskie w stosunku do PKP Polskie Linie Kolejowe S. A. wykonywał Minister Infrastruktury na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 października 2022 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonuje Prezes Rady Ministrów lub inni członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa¹⁵⁰. Kapitał zakładowy PKP PLK S. A. wynosił 32.069.349.000 PLN i dzielił się na 32.069.349 akcji po 1.000 PLN. Skarb Państwa posiadał w PKP PLK S. A. 26.562.873 akcji (82,83 %). Pozostałe akcje w liczbie 5.506.476 sztuk (17,17 %) posiadała spółka PKP S. A. Akcje PKP PLK S. A. są akcjami imiennymi i nie są uprzywilejowane.

14 czerwca 2022 r. Walne Zgromadzenie PKP PLK S. A. podjęło uchwałę w sprawie dokapitalizowania spółki wkładem pieniężnym w kwocie 260 mln PLN, pochodzącym ze środków Funduszu Kolejowego, z przeznaczeniem na:

1. inwestycję kapitałową PKP PLK S. A. polegającą na podwyższeniu kapitału zakładowego spółki Trakcja S. A. o kwotę 200 mln PLN i objęciu przez PKP PLK S. A. nowo wyemitowanych akcji w podwyższonym kapitale zakładowym,
2. finansowanie odkupu od Agencji Rozwoju Przemysłu S. A. akcji i obligacji zamiennych na akcje spółki Trakcja S. A. posiadanych przez COMSA S. A. U. (udział COMSA), finansowanie udokumentowanego kosztu ustanowienia przez Agencję Rozwoju Przemysłu S. A. zakupu udziału COMSA, finansowanie kosztu finansowania przez Agencję Rozwoju Przemysłu S. A. zakupu udziału COMSA od dnia jego nabycia do dnia jego odkupu przez PKP PLK S. A. ustalonego w oparciu o stopę lombardową NBP, w łącznej wysokości 60 mln PLN.

1 sierpnia 2022 r. Walne Zgromadzenie PKP PLK S. A. podjęło uchwałę w sprawie dokapitalizowania spółki wkładem niepieniężnym w postaci skarbowych papierów wartościowych przekazanych na podstawie listów emisyjnych z dnia 16 lutego 2022 r. o numerach: 9/2022, 10/2022, 11/2022, 12/2022 i 13/2022, o terminach wykupu odpowiednio: 25 lipca 2024 r., 25 listopada 2026 r., 25 maja 2027 r., 25 listopada 2031 r. i 25 kwietnia 2032 r., których łączna wartość godziwa wynosi

¹⁴⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2542 z późn. zm.

¹⁴⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1786 z późn. zm.

¹⁵⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2369 z późn. zm.

1.150.396.800 PLN. Środki uzyskane z tytułu obligacji, z zastrzeżeniem, że podejmowanie czynności w zakresie rozporządzania obligacjami wymaga zgody ministra właściwego do spraw finansów publicznych, PKP PLK S. A. przeznaczy na finansowanie inwestycji realizowanych w ramach „Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + do 2029 roku”, ustanowionego na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁵¹ oraz zobowiąże się do ich realizacji.

16 grudnia 2022 r. Walne Zgromadzenie PKP PLK S. A. podjęło uchwałę w sprawie umorzenia 3.371 akcji PKP PLK S. A. serii I. od numeru 5059319 do numeru 5062689, nabytych w zamian za wynagrodzenie dla akcjonariusza PKP S. A. w postaci składników rzeczowych aktywów trwałych, wniesionych aportem do PKP PLK S. A. przez PKP S. A. na podstawie uchwały nr 23 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKP PLK S. A. z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki PKP PLK S. A. w drodze subskrypcji prywatnej, ze zmianami. Wyżej wymienione składniki rzeczowych aktywów trwałych były zbędne dla PKP PLK S. A.

W stosunku do **przedsiębiorstwa państwowego „Porty Lotnicze”**, zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw¹⁵², 16 lipca 2022 r. nastąpiło powierzenie wykonywania zadań w zakresie nadzoru nad przedsiębiorstwem Pełnomocnikowi Rządu do spraw Centralnego Portu Komunikacyjnego. Natomiast na podstawie ustawy z dnia 22 lipca 2022 r. o usprawnieniu procesu inwestycyjnego Centralnego Portu Komunikacyjnego¹⁵³, zaplanowano przekształcenie przedsiębiorstwa w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Polskie Porty Lotnicze Spółka Akcyjna.

11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA

Na mocy art. 25 ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹⁵⁴, został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów¹⁵⁵. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa, wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

31 grudnia 2022 r. w zasobie majątkowym Skarbu Państwa przeznaczonym na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa znajdowały się akcje i udziały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

nazwa podmiotu	liczba akcji i udziałów
Centrum Techniki Okrętowej S. A. z siedzibą w Gdańsku	1.240.000
Chłodnia Szczecińska Sp. z o. o. z siedzibą w Szczecinie	7.440
Lubinex Sp. z o. o. w likwidacji z siedzibą w Lubinie	16.168
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S. A. z siedzibą w Warszawie	321.843
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S. A. z siedzibą w Gdańsku	53.070

¹⁵¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 z późn. zm.

¹⁵² Dz. U. z 2022 r. poz. 1390.

¹⁵³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1846.

¹⁵⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 926.

¹⁵⁵ O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Centrala Farmaceutyczna Cefarm S. A. (w miejsce 100.800 udziałów Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych Sp. z o. o. z siedzibą w Kobylce)	916.811
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A. z siedzibą w Broniszach	6.171
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A. z siedzibą w Warszawie	627.900
GREMI Inwestycje S. A. z siedzibą w Karniowicach (w miejsce 110.106 akcji spółki WELUX S. A. z siedzibą w Katowicach)	4.092
GREMI Inwestycje S. A. z siedzibą w Karniowicach (w miejsce 40.586 akcji Zakładów Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S. A. z siedzibą w Łodzi)	5.175
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A. z siedzibą w Niedzicy	230.785

Źródło: Ministerstwo Finansów – Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2022 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, opłaty prowizyjne od udzielonych gwarancji i poręczeń, a także odsetki z tytułu oprocentowania zgromadzonych środków, wpływają na rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa¹⁵⁶.

W roku 2022 nie było konieczności wydatkowania środków tego rachunku na cele związane z obsługą gwarancji i poręczeń. W związku z powyższym całość środków, które zasilły rachunek w 2022 r., tj. 97.346.448 PLN (w 2021 r. – 24.440.296 PLN), przeznaczono na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, tak jak to miało miejsce w latach poprzednich. Łącznie, na przestrzeni dziewięciu lat, przekazano na ten cel z powyższego rachunku środki w wysokości 1.338.960.005 PLN.

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

tytuł zobowiązania	wartość zobowiązania [mln PLN]			
	2022 r.	2021 r.	2020 r.	2019 r.
poręczenia i gwarancje krajowe	270.926	243.753,3	198.278,8	11.355,7
gwarancje zagraniczne	161.871	112.573,8	104.596,2	100.015,6
* ogółem	432.796,4	356.327,1	302.875,0	111.371,3

* Łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy lub emitenci nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów lub obligacji.

Źródło: jak w tab. 11.1.

Potencjalne niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji 31 grudnia 2022 r. wynosiły 432.796.400.452 PLN, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o ponad 21%. Wzrost ten związany był głównie z objęciem gwarancjami Skarbu Państwa zobowiązań wynikających z zaistniałej sytuacji geopolitycznej, tj. w szczególności zobowiązań zaciągniętych przez Bank Gospodarstwa Krajowego na zasilenie Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych, Funduszu Pomocy i Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 oraz zobowiązań zaciągniętych przez PGNiG S. A. (obecnie ORLEN S. A.) w oparciu o przepisy dotyczące ochrony odbiorców paliw gazowych, jak i zobowiązań przedsiębiorców związanych z wykonaniem polecenia Prezesa Rady Ministrów sprowadzenia węgla do Polski na podstawie ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw¹⁵⁷. Ponadto w roku 2022 były udzielane gwarancje Skarbu Państwa obejmujące zobowiązania zaciągnięte na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych (w szczególności drogowych i kolejowych).

¹⁵⁶ Rachunek utworzony w Banku Gospodarstwa Krajowego na podstawie art. 30 ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne.

¹⁵⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1772 z późn. zm.

11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW

W spółkach powstałych w trybie komercjalizacji lub wniesienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego do spółki, w przypadku zbycia przez Skarb Państwa akcji lub udziałów na zasadach ogólnych, uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15 % akcji lub udziałów objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru.

Od 29 lutego 2020 r., zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników¹⁵⁸, akcje lub udziały na rzecz uprawnionych pracowników, rolników lub rybaków zbywa minister właściwy do spraw aktywów państwowych. W roku 2022 proces nieodpłatnego udostępniania akcji lub udziałów na powyższych zasadach był realizowany w 7 spółkach. Do 31 grudnia 2022 r. Skarb Państwa zawarł z uprawnionymi pracownikami powyższych spółek oraz ich spadkobiercami 3.843 umowy nieodpłatnego nabycia akcji lub udziałów (w 2021 r. – 2.930 umów). Na podstawie tych umów zbytych zostało na rzecz osób uprawnionych 407.360 akcji lub udziałów (w 2021 r. – 192.054).

11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

tytuł przychodu	wartość planowana [tys. PLN]		wartość uzyskana [tys. PLN]	
	2022 r.	2021 r.	2022 r.	2021 r.
prywatyzacja pośrednia	0	0	415	6.495
prywatyzacja bezpośrednia	1.619	1.671	1.799	3.916
pozostałe przychody	0	0	0	0
ogółem	1.619	1.671	2.214	10.412

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ

11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji

Państwowy fundusz celowy utworzony został na podstawie art. 56 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników. Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5 % akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji, środki z tytułu świadczeń należnych Skarbowi Państwa, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 31a oraz art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprywatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa¹⁵⁹, odsetki od udzielonych pożyczek oraz odsetki od środków zgromadzonych na rachunku tego funduszu.

Przychody Funduszu w 2022 r. zostały zrealizowane w kwocie 4.939.863 tys. PLN (w 2021 r. – 5.686.422 tys. PLN). Kwotę tę w ponad 93 % stanowiły przychody z tytułu nieodpłatnego otrzymania przez Fundusz skarbowych papierów wartościowych, a pozostałe to m. in. odsetki od środków

¹⁵⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 343.

¹⁵⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 795.

zgromadzonych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji oraz odsetki od udzielonych pożyczek. Koszty realizacji zadań ze środków Funduszu wyniosły 6.936.980 tys. PLN (w 2021 r. – 2.171.746 tys. PLN).

Na koniec 2022 r. Fundusz Reprywatyzacji posiadał skarbowe papiery wartościowe o wartości rynkowej wynoszącej 2.711.100 tys. PLN (na koniec 2021 r. – 5.524.500 tys. PLN).

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji na 31 grudnia 2022 r. wyniosło 1.392.409 tys. PLN (na koniec 2021 r. – 816.917 tys. PLN¹⁶⁰).

11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny

Fundusz utworzony został na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej¹⁶¹.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy, o której mowa powyżej, ostateczny termin składania wniosków o potwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r. Prawo do rekompensaty może zostać zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet ceny sprzedaży nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa, opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali, opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, jak również poprzez wypłatę świadczenia pieniężnego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego, wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400 tys. ha oraz wpływy z tytułu odpłatnego korzystania z mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, odsetki bankowe oraz pożyczki z budżetu państwa udzielane w przypadku niedoboru środków wymienionych powyżej.

Przychody Funduszu Rekompensacyjnego w 2022 r. wyniosły 650.018 tys. PLN (w 2021 r. – 397.624 tys. PLN), z czego ponad połowę przychodów stanowiły wpłaty Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa środków ze sprzedaży nieruchomości oraz dzierżawy mienia pochodzącego z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (380.340 tys. PLN). Natomiast koszty realizacji zadań ze środków Funduszu wyniosły 124.407 tys. PLN (w 2021 r. – 101.591 tys. PLN), w tym wypłaty rekompensat dla osób uprawnionych w kwocie 123.140 tys. PLN, stanowiące prawie 99 % kosztów ogółem.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Rekompensacyjnego na 31 grudnia 2022 r. wyniosło **1.594.117 tys. PLN** (na koniec 2021 r. – 1.062.669 tys. PLN).

11.9. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

kryterium miejsca emisji	wartość nominalna zadłużenia [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
zadłużenie krajowe	949.785,9	872.681,2
zadłużenie zagraniczne	* 288.684,6	** 265.352,4
ogółem	1.238.470,5	1.138.033,6

* kursy przyjęte do obliczeń: EUR/PLN – 4,6899, USD/PLN – 4,4018.

** W przeliczeniu po kursach fixingowych NBP na 31.12.2021 r.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

¹⁶⁰ Korekta danych za 2021 r. dokonana przez Ministerstwo Finansów.

¹⁶¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2097.

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

kryterium rezydenta	wartość nominalna zadłużenia [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
zadłużenie krajowe	826.999,1	772.298,1
zadłużenie zagraniczne	411.471,4	365.735,5
ogółem	1.238.470,5	1.138.033,6

Źródło: jak w tab. 11.4.

Tab. 11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych

nazwa instytucji	wartość zobowiązań [mln EUR]	
	2022 r.	2021 r.
Europejski Bank Inwestycyjny	6.631,3	6.266,1
Bank Rozwoju Rady Europy	649,7	239,6
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	5.708,7	5.966,7
Pożyczka z Instrumentu SURE (UE) *	11.236,0	8.236,0

* Jak w tekście poniżej.

Źródło: jak w tab. 11.4.

Instrument SURE. 30 czerwca 2020 r. Polska podpisała umowę gwarancyjną na potrzeby Instrumentu SURE (Europejski instrument tymczasowego wsparcia w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z bezrobociem w sytuacji nadzwyczajnej, jaka wystąpiła w związku z pandemią COVID-19). Tym samym zobowiązała się w sposób bezwarunkowy i nieodwołalny do przekazania na wniosek Komisji Europejskiej do 100 % swojego wkładu, którego całkowita wysokość określona w umowie gwarancyjnej wynosi 930.103.250 EUR.

15 października 2020 r. została podpisana pomiędzy Polską a Unią Europejską umowa pożyczki z Instrumentu SURE. Maksymalna kwota pożyczki udostępniona Polsce wynosi 11.236.693.087 EUR.

W latach 2020-2021, w ramach instrumentu SURE, zaciągnięta została pożyczka o łącznej wartości 8.236,0 mln EUR, a w 2022 r. – kolejne jej transze o łącznej wartości 3.000 mln EUR.

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa

składniki *	wartość [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
zabytki	bez wyceny	bez wyceny
zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
grunty	577.561	430.413
budynki, budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez tych, którymi gospodarują starostowie)	211.550	206.703
drogi, mosty i wiadukty **	186.395	183.086
środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	69.157	63.825
wartości niematerialne i prawne	786	682
maszyny i urządzenia techniczne	8.396	8.580
środki transportu	18.089	15.751
inne środki trwałe	5.195	4.389
należności długoterminowe	2.423	3.920
akcje i udziały	217.737	213.973
inne aktywa długoterminowe	2	4
rozliczenia długoterminowe	17	15
mienie zlikwidowanych jednostek	35	36
zapasy	48.241	38.335
rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	11.900	7.483
należności i roszczenia krótkoterminowe	95.890	59.279
środki pieniężne	73.547	85.609
krótkoterminowe papiery wartościowe	855	8.962
rozliczenia międzyokresowe	28.136	16.101
należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	160.406	155.951

* Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa.

** Także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

Źródło: jak w niniejszym Sprawozdaniu, obliczenia PGRP.

Tab. 12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa

podmiot	wartość * [mln PLN]	
	2022 r.	2021 r.
agencje wykonawcze	17.164	11.975
instytucje gospodarki budżetowej	962	967
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	2.892	2.397
instytucje kultury	3.384	2.503
samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	918	947
uczelnie publiczne	45.263	43.254
agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	63.311	53.628
jednostki ubezpieczeń społecznych w tym Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	66.360 9.028	60.202 7.309
przedsiębiorstwa państwowe	2.561	2.413
instytuty badawcze	1.892	1.948
parki narodowe	9.520	9.457
Polska Akademia Nauk	1.141	1.147
Bank Gospodarstwa Krajowego	30.688	24.514

* Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie wskazane w częściach szczegółowych, przedstawiono w załączniku (tab. 13.3.).

Źródło: jak w tab. 12.1.

Przyjęte zasady wyceny oraz zastosowane metody oszacowania, a także brak możliwości wyceny w przypadku niektórych składników powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.

Tab. 13.1. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

składniki	urzędy i instytucje centralne *	urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW	RARS	PGL Lasy Państwowe	ogółem **
	[tys. PLN]						
grunty	56.073.048	816.243	6.645.649	818.786	43.603	517.144	64.914.473
budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	198.837.368	2.548.674	374.627	2.503.929	204.596	7.081.201	211.550.395
wartości niematerialne i prawne	746.546	14.187	31	5.152	8.161	11.743	785.820
maszyny i urządzenia techniczne	7.838.000	300.698	10.933	15.735	33.797	196.730	8.395.893
środki transportu	16.967.920	983.720	263	1.696	26.040	109.406	18.089.045
inne środki trwałe	4.913.286	227.808	58	542	12.993	40.102	5.194.789
środki trwałe w budowie	65.208.106	191.953	15.832	63.612	20.500	401.303	65.901.306
środki przekazane na poczet inwestycji	3.255.686	0	—	0	0	275	3.255.961
należności długoterminowe	2.347.615	71.339	2.953	160	0	926	2.422.993
akcje i udziały	165.056.232	0	700.481	1.022.111	0	32.364	166.811.188
inne papiery wartościowe	2.711.100	0	—	0	0	—	2.711.100
inne aktywa długoterminowe	6	52	—	0	0	2.035	2.093
rozliczenia długoterminowe	0	0	—	6.464	1.380	9.024	16.868
mienie zlikwidowanych jednostek	33.208	1.294	—	—	—	—	34.502
zapasy	35.365.078	265.843	91	142.656	12.091.786	375.329	48.240.783
należności i roszczenia	88.235.040	2.559.679	3.946.024	71.767	313.720	763.951	95.890.181
środki pieniężne	56.136.822	1.379.912	1.031.015	185.595	6.903.052	7.910.337	73.546.733
krótkoterminowe papiery wartościowe	854.175	273	66	0	0	—	854.514
rozliczenia międzyokresowe	28.037.195	5.521	11	6.108	22.761	64.820	28.136.416
suma bilansowa 2022 r. **	732.618.190	9.367.194	12.728.061	4.844.311	19.682.389	17.635.046	
suma bilansowa 2021 r. **	728.892.248	7.216.730	11.380.586	4.707.895	13.510.647	13.066.820	

* Bez placówek zagranicznych.

** Liczby w wierszach mogą nie sumować się z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Źródło: bilanse łączne dysponentów części budżetu i bilanse agencji, obliczenia PGRP.

13.2. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.

Tab. 13.2. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

podmiot	liczba akcji	udział	wartość rynkowa *
		[%]	[tys. PLN]
Polski Holding Nieruchomości S. A.	36.842.988	71,93	442.116
PGE Polska Grupa Energetyczna S. A.	1.365.601.493	60,86	9.400.800
Jastrzębska Spółka Węglowa S. A.	64.387.333	54,84	3.744.767
ENEA S. A.	277.015.422	52,29	1.662.093
Polski Koncern Naftowy ORLEN S. A.	579.310.079	49,90	37.214.879
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S. A.	14.695.470	35,01	521.983
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S. A.	295.217.300	34,19	10.456.597
GRUPA AZOTY S. A.	32.734.509	33,00	1.292.358
KGHM Polska Miedź S. A.	63.589.900	31,79	8.060.020
TAURON Polska Energia S. A.	526.848.384	30,06	1.116.391
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S. A.	367.918.980	29,43	11.144.266
GRUPA AZOTY Zakłady Chemiczne „POLICE” S. A.	9.273.078	7,47	104.322
BOŚ S. A.	5.148.000	5,54	43.449
RUCH CHORZÓW S. A.	2.981.479	5,45	1.342
Elektrociepłownia BĘDZIN S. A.	157.466	5,00	819
MBANK S. A.	500	0,001	148
REGNON S. A. w likwidacji	29	0,0006	0,02
GRUPA AZOTY Zakłady Azotowe „PUŁAWY” S. A.	1	0,00001	0,1

* Według kursu zamknięcia z 30 grudnia 2022 r. GPW.

Źródło: informacje organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

Tab. 13.3. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

podmiot *	wartość nominalna akcji i udziałów	kapitał własny	wynik finansowy netto za 2022 r.
	[tys. PLN]		
Polskie Koleje Państwowe S. A.	10.150.716	12.707.331	75.285
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S. A.	9.605.473	17.791.635	797.006
Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.	8.082.743	9.604.398	50.678
Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S. A.	6.377.191	11.457.614	193.957
Polska Grupa Górnicza S. A.	3.916.718	-222.370	2.532.086
Polska Grupa Lotnicza S. A.	2.597.603	2.212.232	28.981
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o. o.	1.723.494	1.605.886	127.891
Polski Holding Hotelowy Sp. z o. o.	1.711.500	1.927.458	50.698
Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o. o.	1.277.500	2.316.178	28.433
PERN S. A.	1.235.978	5.080.848	184.012
Poczta Polska S. A.	964.140	1.402.419	-5.678
Polskie Elektrownie Jądrowe Sp. z o. o.	955.871	4.277.991	-49.428
Exatel S. A.	576.855	419.041	-49.512
„WĘGLOKOKS” S. A.	558.819	2.253.378	392.429
AMW REWITA Sp. z o. o.	534.072	375.301	12.408
AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.	525.460	619.956	-2.745
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o. o.	342.704	34.620	1.691
Polska Agencja Inwestycji i Handlu S. A.	339.168	332.311	-6.917
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S. A.	292.288	758.671	-946.106
Telewizja Polska S. A.	286.597	679.844	-50.687
Totalizator Sportowy Sp. z o. o.	279.142	1.535.268	361.007
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A.	225.838	361.266	59.493
Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna Sp. z o. o.	200.000	-	-
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S. A.	130.650	965.110	130.520
Regionalny Fundusz Gospodarczy S. A.	91.387	97.416	-3.982
Fundusz Rozwoju Spółek S. A.	78.536	498.878	8.898
PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.	68.619	79.258	1.245
Polska Żegluga Bałtycka S. A.	67.938	166.115	-6.369
H.CEGIELSKI – POZNAŃ S. A.	60.852	43.923	-54.617
SKLEJKA ORZECHOWO S. A.	57.500	67.450	7.891
Centrala Farmaceutyczna „CEFARM” S. A.	55.400	86.388	5.198
Polska Agencja Prasowa S. A.	52.704	72.727	162
Uzdrowisko Krynica-Żegiestów S. A.	51.680	51.514	659
AMW SINEVIA Sp. z o. o.	51.347	73.833	-4.714
Holding KW Sp. z o. o.	47.101	306.973	-13.279
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowickim Sp. z o. o.	47.095	101.666	10.447
Specjalistyczne Centrum Medyczne im. św. Jana Pawła II S. A.	36.800	161.590	518
Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.	36.310	48.956	2.501

Siarkopol Tarnobrzeg Sp. z o. o.	35.000	303.446	15.952
Fabryka Przewodów Energetycznych S. A.	26.800	3.669	-20.443
Uzdrowisko Rabka S. A.	21.300	19.488	117
Kopalnia Soli „Wieliczka” S. A.	21.000	164.882	30.106
Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.	17.508	68.037	13.577
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.	17.309	135.296	20.922
Polskie Radio S. A.	16.366	99.455	-55.100
AMW INVEST Sp. z o. o.	16.257	14.364	3.647
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S. A.	16.000	43.986	9.108
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S. A.	16.000	56.588	2.435
Centrum Techniki Okrętowej S. A.	15.500	31.722	6
OHZ OSIĘCINY Sp. z o. o.	15.158	86.988	20.505
Polskie Ratownictwo Okrętowe Sp. z o. o.	15.000	17.100	233
Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.	14.207	14.339	2.916
Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.	13.621	11.165	2.051
Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.	13.526	57.145	13.479
Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.	13.366	57.093	6.188
Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.	13.192	28.086	5.980
Hodowla Zarodowa Zwierząt „Żołędnica” Sp. z o. o.	13.074	70.429	12.502
Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek	12.168	25.125	3.037
PL.2012+ Sp. z o. o.	12.000	47.243	937
Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.	11.313	26.155	165
Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.	11.141	43.707	10.240
Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.	10.929	75.099	15.728
Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.	10.543	11.732	377
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.	9.753	20.894	1.331
Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o. o.	9.546	48.014	10.605
Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.	9.510	40.158	6.002
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o. o.	9.000	9.923	4.546
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej POLONUS w Warszawie S. A.	9.000	8.215	438
Polski Rejestr Statków S. A.	8.000	33.502	8.349
Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.	7.927	61.518	14.779
Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.	7.923	44.392	9.278
Mścice Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.	7.535	23.350	3.817
Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.	7.300	16.796	3.366
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S. A.	7.000	145.504	53.997
Zakłady Ceramiczne BOLESŁAWIEC w Bolesławcu Sp. z o. o.	6.502	23.834	4.592
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.	6.500	31.886	7.209
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o. o.	6.300	16.175	4.108
OHZ Sp. z o. o. Głogówek	6.224	35.764	10.898
Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.	5.937	8.294	1.454
Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o. o.	5.650	14.562	2.052
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A.	5.123	7.508	560
Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.	5.000	4.539	-335
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S. A.	4.830	-1.322	1.038
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o. o.	4.800	14.693	30
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.	4.796	38.524	7.962
Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.	4.778	40.621	173

Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o. o.	4.200	1.195	-2.209
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o. o.	3.700	19.022	296
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S. A.	3.600	5.856	-229
Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.	3.501	8.644	228
Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka Sp. z o. o.	2.813	15.749	3.385
Radio Kraków S. A.	2.753	3.193	-1.731
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o. o.	2.500	4.696	732
Zakłady Artykułów Technicznych „ARTECH” Sp. z o. o.	2.000	7.617	1.051
Pałac Saski Sp. z o. o.	2.000	2.000	0
Techfilm Spółka z o. o.	1.800	955	2
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o. o.	1.400	2.264	652
Radio Wrocław S. A.	1.329	10.777	95
Radio Lublin S. A.	1.217	7.497	-725
Radio Gdańsk S. A.	1.202	7.452	-4.151
„WESOŁA” Sp. z o. o.	1.200	11.088	1.957
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o. o.	1.000	3.351	2.995
Radio Katowice S. A.	951	14.134	-1.342
Radio Łódź S. A.	942	6.079	1.344
„Radio dla Ciebie” S. A.	900	7.868	-841
Radio Szczecin S. A.	866	22.583	4.869
Radio Kielce S. A.	823	10.876	401
Radio Poznań S. A.	822	6.469	-1846
Dobre z Lasu Sp. z o. o.	800	673	-234
Radio Białystok S. A.	783	5.234	-2.445
Radio Olsztyn S. A.	713	7.441	-1.671
„Radio Pomorza i Kujaw” S. A.	704	12.584	-1.398
Radio Rzeszów S. A.	693	10.606	-1.612
Radio Koszalin S. A.	634	6.863	-458
Radio Opole S. A.	624	10.988	-1.955
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych TRAKT w Szczecinie Sp. z o. o.	600	600	40
„Radio Zachód” S. A.	583	8.040	-1.455
POLGRUNT Sp. z o. o.	500	2.797	425
Zarządca Rozliczeń S. A.	500	500	0
Chłodnia „MORS-WOLA” Sp. z o. o.	400	1.446	20
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o.o.	145	-40	76
ARR Group Sp. z o. o.	103	-17	-1
Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o.	95	835	-597
„WIDAWA” Sp. z o. o.	50	12.299	4.022
Nieruchomości KW Sp. z o. o.	5	2.239	-817

* Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności.

Źródło: jak w tab. 13.2.

Tab. 13.4. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa

podmiot	udział	wartość majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa*
	[%]	[tys. PLN]
PKP Polskie Linie Kolejowe S. A.	82,04	20.915.780
Polski Fundusz Rozwoju S. A.	99,87	12.404.319
Krajowa Grupa Spożywcza S. A. **	84,73	3.249.768
Polska Grupa Zbrojeniowa S. A.	44,26	2.527.736
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S. A.	99,48	1.672.720
Polski Holding Obronny Sp. z o. o.	84,18	1.470.688
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S. A.	95,57	1.149.931
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S. A.	94,80	1.121.725
Polskie Promy Sp. z o. o.	99,99	644.517
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o. o. ***	88,75	607.489
Electromobility Poland S. A.	82,70	523.012
Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o. o.	39,60	375.906
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o. o.	59,80	293.946
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.	33,33	195.848
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.	51,55	185.619
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A.	71,84	172.123
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S. A.	71,46	132.173
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S. A.	49,80	115.171
Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno-Spożywczego S. A.	86,30	106.254

* Według największych wartości majątku netto spółki.

** Spółka znajdowała się w nadzorze dwóch organów: Ministerstwa Aktywów Państwowych, które reprezentowało Skarb Państwa w 84,47 % udziałów w kapitale zakładowym spółki o wartości majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa wynoszącej 3.239.796 tys. PLN oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, który reprezentował Skarb Państwa w 0,26 % udziałów w kapitale zakładowym spółki o wartości majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa wynoszącej 9.972 tys. PLN.

*** Spółka znajdowała się w nadzorze dwóch organów: Ministerstwa Rozwoju i Technologii, które reprezentowało Skarb Państwa w 69,75 % udziałów w kapitale zakładowym spółki o wartości majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa wynoszącej 477.435 tys. PLN oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, który reprezentował Skarb Państwa w 19,00 % udziałów w kapitale zakładowym spółki o wartości majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa wynoszącej 130.054 tys. PLN.

Źródło: jak w tab. 13.2.